

Årsrapport 2023

DESIGN
Zoulmade.com

TRYK
Bohemian ApS

Indhold

Forord	5
<hr/>	
Ledelsesberetning	
Fem års hoved- og nøgletal	8
Medlemmer og produkter	9
Regnskab	10
Kapitalforhold og solvens	16
Forventninger til 2024	18
Øvrige forhold	18
Oplysninger om pensionskassen	19
Samfundsansvar	24
<hr/>	
Pensionskasseregnskab	
Resultat- og totalindkomstopgørelse	43
Balance	44
Egenkapitalopgørelse	45
Noter til regnskabet	46
<hr/>	
Påtegninger	
Ledelsespåtegning	68
Intern revisions revisionspåtegning	69
Den uafhængige revisors revisionspåtegning	70
<hr/>	
Nøgletalsdefinitioner	74

“ PAD-medlemmerne i markedsrente realiserede i 2023 afkast på mellem 7-11 pct. alt afhængig af aldersgruppe og valgt risikoprofil”

Afkastet retter sig – fokus på ansvarlig og bæredygtig opsparing

Verden var i 2023 præget af stigende geopolitisk spænding og 2024 ser indtil videre ikke lysere ud. Konflikt i Mellemøsten, langstrakt krig i Ukraine, usikkerhed om valghandling i USA og tiltagende voldsomme klimahændelser bekymrer os alle. Bestyrelsen har i 2023 rettet opmærksomheden mod at sikre at vores investeringer understøtter såvel stabile afkast og udbetalinger som ansvarlig og bæredygtig samfundsudvikling.

Pension handler om langsigtede investeringer. Afkastet på vores opsparinger stiger og falder i takt med en verden i forandring, og et enkelt dårligt år er ingen katastrofe. Efter et dramatisk fald i 2022 har afkastet for 2023 bragt balance. Set over 5 år ligger Pensionskassen Arkitekter & Designere (PAD) pænt placeret i pensionsbranchen.

For medlemmer i gennemsnitsrente blev afkastet i 2023 på knapt 8 pct., og kontorenten bliver løftet fra 3,4 i 2023 til 4 pct. i 2024. PAD-medlemmerne i markedsrente realiserede i 2023 afkast på mellem 7-11 pct. alt afhængig af aldersgruppe og valgt risikoprofil. Med volatile afkast stiger behovet for stabilitet i udbetalingerne. Bestyrelsen vedtog derfor i 2023, at udbetalinger for medlemmer i markedsrente stabiliseres med en udjævningsmekanisme.

Bestyrelsen modtog i 2023 fire nye medlemmer. Det unge hold har sat pensionskassens strategi på dagsorden og revideret forretningsmodellen med ekstra fokus på bæredygtighedshensyn.

Bestyrelsen fortsætter arbejdet i 2024 med målsætning om øget transparens, reducerede fossile investeringer og ambitiøse grønne investeringsmål. Andre målsætninger vedrører strategi for bæredygtige investeringer i ejendomme og byudvikling. Bestyrelsen støttede i årets løb Reduction Roadmap 2.0, der opfordrer politikerne til at stille ambitiøse klimakrav til byggeriet. Som både bygherre og bygningsejer vil vi i 2024 med inspiration fra, og i samarbejde med, medlemmerne afsøge pensionskassens drift- og bygherrerolle og finde nye veje til at understøtte en bæredygtig udvikling.

Bestyrelsen arbejder også med optimering af et tilpasset forsikrings- og opsparingsprodukt til medlemmer med usikre og varierende indtægter – freelancere, selvstændige, projektansatte, arbejdsløse mv., også kaldet selvbetalere. En medlemsbestand der ikke hidtil har været i fokus.

Medlemmerne vedtog på generalforsamling i 2022 og igen i 2023 forslag om, at PAD gennemfører et uvildigt markedstjek - en analyse af samarbejdet med Sampension og alternative samarbejdspartnere. I 2023 har bestyrelsen koncentreret arbejdet om strategi og internt samarbejde og har parallelt indhentet tilbud på en kvalificeret konsulentydelse om markedstjek i en etapedelt proces. Bestyrelsen forventer i 2024 at tage videre stilling til gennemførelse af markedstjekket.

På bestyrelsens vegne.

Mads Gudmand-Høyer

Forperson for bestyrelsen

Ledelsesber

etning

Fem års hoved- og nøgletal	8
Medlemmer og produkter	9
Regnskab	10
Kapitalforhold og solvens	16
Forventninger til 2024	18
Øvrige forhold	18
Oplysninger om pensionskassen	19
Samfundsansvar	24

Fem års hoved- og nøgletal

Fem års hovedtal og nøgletal ¹

Mio. kr.	2023	2022	2021	2020	2019
Hovedtal					
Medlemsbidrag	452	440	429	387	388
<i>Pensionsydelse, resultatopgørelse</i>	-405	-368	-281	-265	-253
<i>Pensionsydelse, egenkapitalen</i>	-47	-60	-89	-70	-77
Pensionsydelse i alt	-452	-428	-370	-335	-330
Investeringsafkast	840	-831	1.094	238	921
Pensionsmæssige driftsomkostninger, i alt	-6	-6	-6	-5	-5
Pensionsteknisk resultat	8	-36	0	15	10
Årets resultat	111	-177	190	57	186
Pensionshensættelse, i alt	8.920	8.262	8.422	7.383	7.132
Overskudskapital	538	517	565	519	506
Egenkapital	1.508	1.441	2.036	2.146	2.159
Aktiver, i alt	11.682	11.237	11.663	10.386	10.517
Afkastnøgletal					
Afkastprocent relateret til gennemsnitsrenteprodukter	7,9%	-7,9%	10,7%	2,4%	10,2%
Afkastprocent. relateret til markedsrenteprodukter	9,2%	-4,9%	19,6%	-	-
Risiko på afkast relateret til markedsrenteprodukter	4,75	4,75	4,50	-	-
Omkostningsnøgletal					
Omkostningsprocent af pensionshensættelse	0,07%	0,07%	0,08%	0,07%	0,08%
Omkostninger i kr. pr. medlem	500	522	540	479	486
Forrentningsnøgletal					
Egenkapitalforrentning efter skat	7,5%	-10,2%	8,7%	2,6%	8,8%
Forrentning af overskudskapital	7,4%	-8,7%	10,0%	3,0%	10,4%
Konsolideringsnøgletal					
Solvensdækning ²	388%	399%	296%	260%	256%

Der henvises til nøgletalsdefinitioner side 74.

¹ Hoved- og nøgletallene for 2023 og 2022 er påvirket af en ændring i regnskabspraksis, jf. note 1 til regnskabet.

Hoved og nøgletal for 2019-2021 er ikke ændret, da dette ikke har været praktisk muligt.

² Opgørelsesmetoden for hensættelse til solvensformål er ændret fra og med 2022.

Medlemmer og produkter

Pensionskassen Arkitekter & Designere er en medlemsejet pensionskasse

Pensionskassen Arkitekter & Designere (PAD) er en medlemsejet pensionskasse, som blev oprettet i 1957.

PAD har 11.122 medlemmer. Størstedelen af medlemmerne er uddannede arkitekter, designere eller tilsvarende, men pensionskassen optager også ansatte i virksomheder eller foreninger med tilknytning til arkitektfaget.

11.122
medlemmer
i PAD

For at opnå omkostningssynergier og adgang til kompetencer inden for fx investeringsforvaltning er PAD en del af Sampension-fællesskabet, der udover PAD også omfatter Sampension Livsforsikring A/S, Pensionskassen for Jordbrugsakademikere & Dyrlæger (PJD) og Pensionskassen for teknikum- og diplomingeniører (ISP). Virksomhederne i Sampension fællesskabet har outsourcet væsentlige dele af driften til Sampension Administrationselskab A/S.

PAD's produkter

Pensionsordninger i PAD består af en opsparing til pension, og for de fleste bidragsbetalende og hvilende medlemmer også forsikringer ved visse kritiske sygdomme, tab af erhvervsevne og død.

3 i 1 Livspension er PAD's primære opsparingsprodukt og det produkt, der tilbydes til nye medlemmer. Produktet er et livscyklusprodukt, hvilket betyder, at opsparingen investeres under hensyntagen til det enkelte medlems alder, så investeringsrisikoen gradvist aftrappes i takt med, at medlemmet nærmer sig pensionsalderen. Herudover har det enkelte medlem mulighed for at vælge mellem tre risikoprofiler – hhv. høj, moderat og lav – afhængig af medlemmets egne præferencer og risikovillighed. 3 i 1 Livspension er et ugaranteret markedsrenteprodukt, hvor medlemmerne hver måned får tilskrevet det faktisk opnåede afkast.

Fra 1. januar 2024 indførte PAD en udjævningsmekanisme for 3 i 1 Livspension, der skal begrænse udsvingene i pensionisternes månedlige udbetalinger, fx hvis der har været negative afkast. I praksis fungerer udjævningen ved, at der er fastsat grænser for, hvor meget pensionisternes månedlige udbetalinger må ændre sig fra år til år. Det betyder, at i år med dårlige afkast vil nedsættelsen af de månedlige udbetalinger blive reduceret. Omvendt vil pensionisterne ikke opleve den samme store stigning i de månedlige udbetalinger i år med meget høje afkast.

PAD giver også mulighed for at vælge markedsrenteproduktet Linkpension, hvor det enkelte medlem selv har ansvaret for, hvordan opsparingen investeres og fordeles mellem flere puljer og fonde.

PAD har også gennemsnitsrenteprodukter, der både omfatter ordninger med betingede garantier og med garanterede ydelser. Produkterne, som er lukket for nytægning, forrentes med en depotrente, som udjævner det faktisk opnåede investeringsafkast over tid.

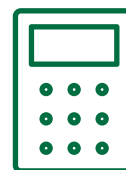
Regnskab

Årets resultat steg til 111 mio. kr.

Det samlede resultat i 2023 blev et overskud på 111 mio. kr. mod et underskud på 177 mio. kr. i 2022, og resultatet blev dermed forbedret som forventet. Det bedre resultat skyldes primært et højere investeringsafkast for egenkapitalen. Herudover er det forsikringstekniske resultat påvirket af en regulering af kollektivt bonuspotentiale for 2022, hvilket har øget resultatet i 2023 med 13 mio. kr.

Årets resultat		
Mio. kr.	2023	2022
Pensionsteknisk resultat	8	-36
Egenkapitalens investeringsafkast	109	-178
Resultat før skat	117	-214
Pensionsafkastskat for egenkapitalen	-6	37
Årets resultat	111	-177
Årets samlede totalindkomst	111	-177

Et overskud på
111 mio. kr.

Bestyrelsen foreslår, at årets resultat henlægges til egenkapitalen.

I 2023 er egenkapitalen øget med 68 mio. kr., så den ultimo 2023 udgør 1.508 mio. kr. Ændringen i egenkapital skyldes primært årets resultat og udbetaling af 47 mio. kr. i tillægspensioner.

Korrektion vedrørende pensionskatteaktiver

PAD er i 2023 - i lighed med den øvrige pensionsbranche - blevet opmærksom på en fejl i den hidtil anvendte regnskabspraksis.

Den regnskabsmæssige behandling af posten 'Pensionsafkastskat' i resultatopgørelsen har ikke været i overensstemmelse med ordlyden i regnskabsbekendtgørelsen, idet regnskabsposten har indeholdt indregning af værdien af udskudte pensionsafkastskatteaktiver (PAL-aktiver). Samtidig har udskudte PAL-aktiver fejlagtigt været indregnet som selvstændige aktiver under posten 'Andre aktiver' i balancen.

Udskudt pensionsafkastskat skal i regnskabets balance i stedet indregnes direkte i regnskabsposten 'Pensionsmæssige hensættelser' og med virkning på regnskabsposten 'Ændring i pensionshensættelser' i regnskabets resultatopgørelse. Det er således kun den pensionsafkastskat, som skal betales for året, der skal indgå i 'Pensionsafkastskat' i resultatopgørelsen.

PAD har den 15. januar 2024 fået Finanstilsynets tilladelse til at korrigere regnskabsinformationen for 2022 i årsrapporten for 2023.

I årsrapporten for 2023 er sammenligningstallene for 2022 tilrettet. Dette har hverken ændret pensionskassens resultat for 2022 eller egenkapitalen ultimo 2022. Rettelse af fejlen og ændringen af regnskabspraksis er beskrevet yderligere i note 1 til regnskabet.

Indbetalinger og udbetalinger

Medlemsbidrag steg i 2023 med 2,6 % til 452 mio. kr. mod 440 mio. kr. i 2022.

De udbetalte ydelser steg i 2023 med 5,6 % og udgjorde 452 mio. kr., hvoraf den del af tillægspensionerne, der finansieres af egenkapitalen, faldt med 21 % og udgjorde 47 mio. kr. Den lavere udlodning fra egenkapitalen skal ses i sammenhæng med, at depotrenten før PAL blev sat op fra 2,5 % i 2022 til 3,4 % i 2023. Det betyder, at en større andel af tillægspensionerne kan finansieres af årets bonus, og at en mindre andel derfor skal finansieres af egenkapitalen.

Stigning i medlemsbidrag på 2,6 %

Medlemsbidrag og udbetalte ydelser

Mio. kr.	2023	2022	Ændring i %
Medlemsbidrag, i alt	452	440	2,6
Udbetalte ydelser, ekskl. udlodning fra egenkapitalen	-405	-368	10,0
Udlodning fra egenkapitalen	-47	-60	-21,2
Udbetalte ydelser, i alt	-452	-428	5,6

Pensionsmæssige hensættelser

De pensionsmæssige hensættelser blev i 2023 forøget med 658 mio. kr. og udgjorde 8.920 mio. kr. ved udgangen af 2023.

Pensionsmæssige hensættelser

Mio. kr.	31.12.2023	31.12.2022	Ændring i %
Pensionshensættelser til gennemsnitsrenteprodukter	5.387	5.069	6,3
Pensionshensættelser til markedsrenteprodukter	3.533	3.193	10,7
Pensionsmæssige hensættelser, i alt	8.920	8.262	8,0

Hensættelserne vedr. markedsrenteprodukterne blev forøget med 340 mio. kr. i 2023, hvilket både skyldes et positivt investeringsafkast, og at bidragene oversteg pensionsydelseerne. Ved udgangen af 2023 udgjorde markedsrenteprodukterne 40 % af de samlede forsikringsmæssige hensættelser mod 39% ved udgangen af 2022. For gennemsnitsrenteprodukterne steg hensættelserne med 318 mio. kr. og udgjorde 5,4 mia. kr. ved udgangen af 2023, hvoraf 5,3 mia. kr. vedrørte bestanden med betingede garantier.

Ved udgangen af 2022 havde pensionskassen kursværn i rentegruppe F. Ved udgangen af 2023 har pensionskassen ingen bestande, der er omfattet af kursværn.

Omkostninger

PAD har gennem en årrække arbejdet målrettet på at fastholde et omkostningsniveau, som er blandt de laveste i branchen. Jo lavere omkostninger, desto større del af indbetalinger og afkast vil gå til at styrke medlemmernes opsparing.

I 2023 udgjorde administrationsomkostningerne 5,5 mio. kr., hvilket er 2 % lavere end i 2022, primært fordi der i 2022 blev afholdt omkostninger til omvalg.

Administrationsomkostningerne pr. forsikret udgjorde 500 kr. i 2023 mod 522 kr. i 2022, mens administrationsomkostningerne i procent af hensættelserne uændret udgjorde 0,07 %.

For en 55-årig kunde med opsparing i 3 i 1 Livspension, moderat risiko og en opsparing på 1 mio. kr. udgjorde de årlige omkostninger i procent (ÅOP) 1,05 % i 2023.

ÅOP indeholder både administrations- og investeringsomkostninger og opgøres i henhold til omkostningshenstillingen, der er fastlagt af brancheorganisationen Forsikring & Pension. Det betyder bl.a., at investeringsomkostningerne for en stor del af de alternative investeringer skal baseres på standardberegningssatser, som er fastlagt af Forsikring & Pension. Derfor afspejler ÅOP ikke nødvendigvis det reelle niveau for faktiske investeringsomkostninger i PAD.

For den enkelte kunde kan ÅOP bl.a. afhænge af kundens alder, af pensionsopsparingens størrelse, risikoprofil m.v. Alt andet lige vil ÅOP fx være højere for yngre kunder end for ældre kunder med 3 i 1 Livspension. Det skyldes, at yngre kunder har en større andel af bl.a. aktieinvesteringer, hvor både det forventede afkast og investeringsomkostningerne er højere end for fx obligationsinvesteringer, som vægter mere for kunder, der nærmer sig pensionsalderen.

Investeringer og afkast

Ved indgangen til 2023 var de fleste centralbanker i gang med at bekæmpe inflationen, der blev forstærket af Ruslands invasion af Ukraine og de heraf voldsomt stigende energi- og fødevarerpriser. En mild vinter i 2022-23 og dermed fald i energipriserne samt centralbankernes fortsatte løft af renterne bragte i første halvår 2023 inflationen ned tæt på målsætningen om en lav inflation. Den kraftige opstramning af pengepolitikken har lagt en kraftigere dæmper på væksten i Europa end i USA, men på begge kontinenter ligger beskæftigelsen fortsat på et højt niveau.

De fortsat stigende styringsrenter forplantede sig igennem året til de finansielle markeder, hvor især de lange renter steg, mens aktiekurserne fluktuerede. De sidste par måneder af året fik investorerne tillid til, at centralbankerne snart ville begynde at sætte styringsrenterne ned, hvorfor de lange renter begyndte at falde, mens aktiekurserne kom på en klart opadgående kurs.

På trods af de store udsving på aktiemarkederne i årets første godt 10 måneder, så sluttede de toneangivende aktieindeks året af med kraftige stigninger, der betød, at aktiemarkederne kom ud af 2023 med rigtig pæne stigninger. Det globale aktieindeks steg med godt 21 % over året. Det amerikanske aktiemarked klarede sig bedst med en stigning på små 26 %, mens det danske marked steg knap 21 % og europæiske aktier steg med små 19 %. Med en stigning på 12 % viste et toneangivende aktieindeks for emerging markets samme tendens, dog var det bemærkelsesværdigt, at kinesiske aktier tabte 16 %.

Administrations-
omkostninger
pr. medlem 500 kr.

Samlet resultat af investeringer på 840 mio. kr

Årets samlede afkast blev en gevinst på 840 mio. kr. svarende til 8,5 %

Det samlede afkast i PAD for 2023 var på 840 mio. kr. før pensionsafkastskat mod et negativt afkast på 831 mio. kr. i 2022. I 2023 blev PAD's samlede afkast 8,5 % mod -7,7 % i 2022.

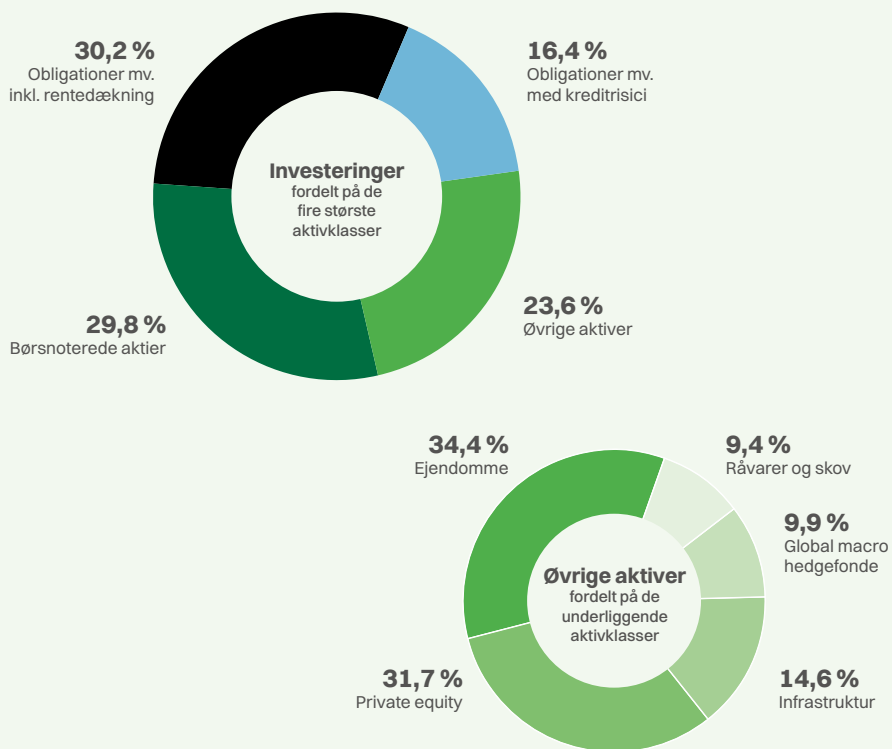
Resultat af investeringer fordelt på miljøer

Mio. kr.	2023	2022
3 i 1 Livspension	291	-107
Gennemsnitsrente	400	-500
Egenkapital	109	-178
Overskudskapital	39	-46
Samlet resultat	840	-831

Fordeling af nettoinvesteringer

Knap en tredjedel af nettoinvesteringsaktiverne var placeret i obligationer med mindre kreditrisici (fx danske stats- og realkreditobligationer), mens 30 % af aktiverne var placeret i børsnoterede aktier og en lille fjerdedel var placeret i øvrige aktiver, hvis fordeling på forskellige aktivklasser fremgår af figuren. Den sidste del var placeret i obligationer m.v. med kreditrisici.

Nettoinvesteringer pr. 31.12.2023

Investeringsstrategi i PAD

PAD's investeringsstrategi sigter mod at levere det højeste, langsigtede afkast på ansvarlig vis og inden for de givne risikorammer. Markedsrente- og gennemsnitsrentemiljøet deltager i al væsentlighed i de samme investeringer blot med forskellig vægt og volumen. Produktet 3 i 1 Livspension har forholdsvis en større andel af risikofyldte aktiver end gennemsnitsrentemiljøet.

Investeringsstrategien var i 2023 i al væsentlighed uændret i forhold til 2022. For så vidt angår PAD's investeringer inden for noterede aktier, ejendomme og infrastruktur fortsætter udviklingen af porteføljen, og specielt den igangværende transition fra fossile til vedvarende energikilder og den heraf følgende elektrificering af energisektoren har været et investeringstema i 2023.

Positive afkast i alle årgangspuljer i 3 i 1 Livspension

I 2023 leverede livscyklusproduktet positive afkast i alle årgangspuljerne på tværs af de tre risikoprofiler. De yngste årgange, hvor en større andel af formuen er allokeret til aktier, opnåede det største afkast, hvilket også illustreres af afkastene for de udvalgte årgange i nedenstående tabel. Hovedparten af medlemmerne har valgt investeringsprofilen moderat risiko.

Årgangspuljer 3 i 1 Livspension, udvalgte	Investeringsprofil		
	Lav	Moderat	Høj
Afkast i %			
52 år*	9,0%	10,1%	11,0%
60 år	8,1%	8,6%	9,8%
67 år**	7,3%	7,2%	8,8%

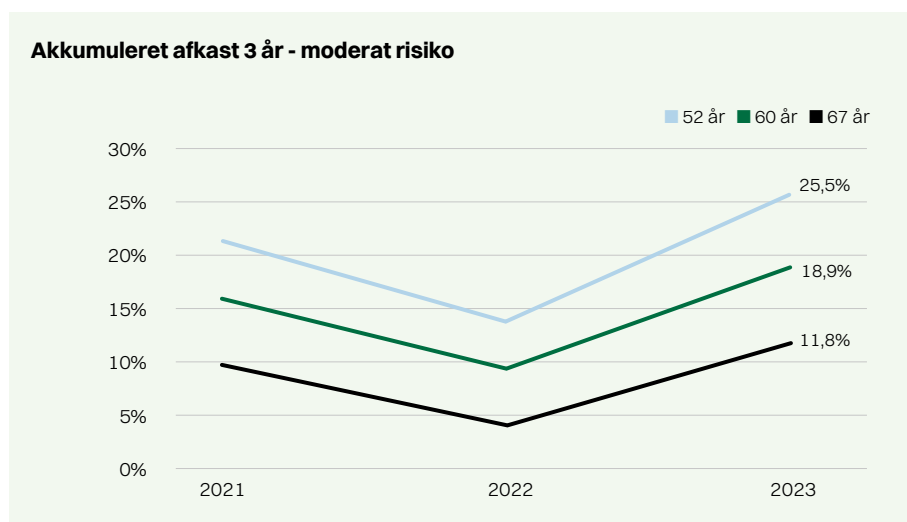
* Afkastet er det samme for de 18 52 årige, da de har samme aktivfordeling i 2023

** Afkastet er det samme for alle over 67 år, da de har samme aktivfordeling i 2023

For yderligere specifikation af beholdninger og afkast i 3 i 1 Livspension henvises til regnskabsnote 18 og note 20.

Tre års afkast i 3 i 1 Livspension på 25,5% til de yngste årgange

De seneste tre år har medlemmer med moderat risiko, og som fyldte 52 år eller derunder i 2023, opnået et akkumuleret afkast på knap 26%. Figuren nedenfor viser det samlede afkast over de sidste tre år for en person, der i 2023 fyldte 52, 60 eller 67 år.

Afkast over 3 år
på op til

25,5%

Afkast i gennemsnitsrentemiljøet på 8,1%

Gennemsnitsrentemiljøet omfatter primært pensioner med betingede garantier. Hensættelser til pensioner opgøres til markedsværdi. Herudover er egenkapitalen og overskudskapitalen investeret på samme måde som i gennemsnitsrentemiljøet.

Gennemsnitsrentemiljøets investeringer ultimo 2023, samt årets afkast fremgår af nedenstående tabel.

Gennemsnitsrente	Markedsværdi 31.12.2023 Mio. kr.	Afkastbidrag i %, beregnet tidsvægtet
Investeringsporteføljen i alt	5.463	8,1

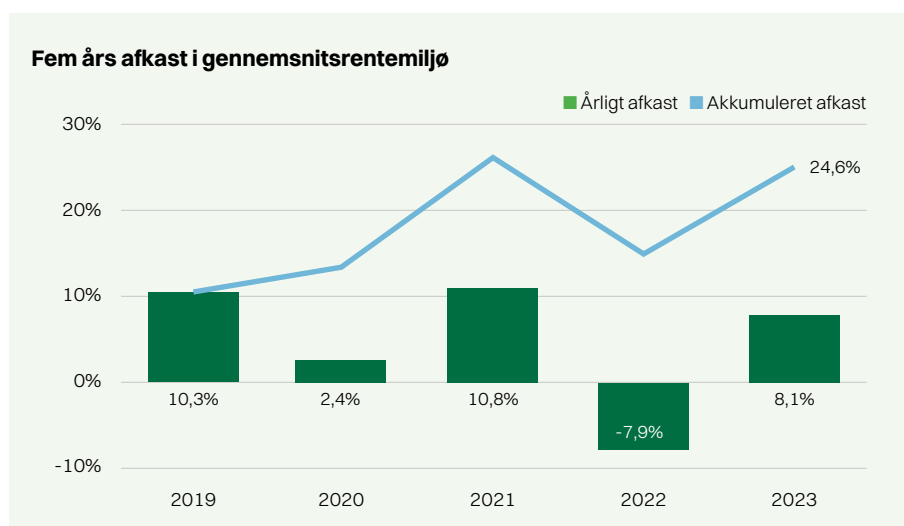
Nettoinvesteringsaktiverne på knap 5,5 mia. kr. var fordelt med næsten 53 % i obligationer mv., godt en fjerdedel i børsnoterede aktier samt små 22 % i alternative investeringer mv.

I 2023 blev afkastet i gennemsnitsrentemiljøet på 8,1 % før pensionsafkastskat.

For yderligere specifikation af beholdninger og afkast i gennemsnitsrente henvises til regnskabsnote 18.

Fem års afkast i gennemsnitsrentemiljøet

Set over de seneste fem år er en opsparing på 100 kr. vokset til næsten 125 kr.

Risikojusteret afkast i gennemsnitsrentemiljøet

Nedenstående tabel viser det risikojusterede afkast målt over perioden 2019-2023. Det risikojusterede afkast måler, hvor godt afkastet har været i forhold til den påtagne risiko. Risikoen måles på baggrund af den historiske volatilitet (standardafvigelse) over en given periode. Jo højere et risikojusteret afkast, jo bedre har en investering været.

Risikojusteret afkast 2019-2023	Akkumuleret afkast	Annualiseret afkast	Annualiseret standardafvigelse	Risikojusteret afkast
År				
PAD	24,6%	4,5%	7,6%	0,6%

Det ovenfor beregnede risikojusterede afkast ligger forholdsvis lavt, hvilket skyldes negativt afkast i 2022 og den øgede risiko, der har været på porteføljen for perioden.

Kapitalforhold og solvens

Pensionskassen opgør løbende et solvenskapitalkrav, som er den kapital, pensionskassen skal have, for at den med 99,5 % sandsynlighed kan dække det største forventede tab i løbet af et år. Solvenskapitalkravet opgøres i overensstemmelse med standardmodellen defineret i Solvens II-reguleringen. Solvenskapitalkravet pr. 31. december 2023 er opgjort til 529 mio. kr., hvilket er 39 mio. kr. mere end pr. 31. december 2022. Ændringen skyldes primært, at markedsrisikoen er steget som følge af de stigende aktiekurser.

Pensionskassen opgør ligeledes løbende et kapitalgrundlag, som er det beløb, der kan bruges til at dække solvenskapitalkravet. Pr. 31. december 2023 udgøres kapitalgrundlaget primært af pensionskassens egenkapital på 1.508 mio. kr. og overskudskapital på 538 mio. kr. Herudover øges kapitalgrundlaget med forskellen mellem hensættelsernes værdi i regnskabs- og solvensbalancen. Samlet udgjorde kapitalgrundlaget pr. 31. december 2023 i alt 2.055 mio. kr., hvilket er 102 mio. kr. mere end pr. 31. december 2022. Ændringen skyldes primært, at egenkapitalen er forøget som følge af årets resultat.

Solvensdækningen, der er defineret som forholdet mellem kapitalgrundlaget og solvenskapitalkravet, udgjorde 388 % ved udgangen af 2023, og kapitalgrundlaget var 1.525 mio. kr. højere end det opgjorte solvenskapitalkrav. Solvensdækningen er faldet 11 %-point siden ultimo 2022. Det skyldes, at effekten fra det højere solvenskapitalkrav kun delvist opvejes af det højere kapitalgrundlag.

Solvensdækning på

388 %

Solvenskapitalkrav og kapitalgrundlag

Mio. kr.	31.12.2023	31.12.2022
Egenkapital	1.508	1.441
Overskudskapital	538	517
Forskel mellem regnskabs- og solvensmæssige hensættelser	8	-4
Kapitalgrundlag	2.055	1.953
Solvenskapitalkrav (SCR)	529	490
Overskydende kapitalgrundlag	1.525	1.463
Solvensdækning i forhold til SCR	388%	399%
Minimumskapitalkrav (MCR)	132	122
Solvensdækning i forhold til MCR	1553%	1595%

Det minimumskapitalkrav, der også opgøres i henhold til Solvens II-reguleringen udgjorde 132 mio. kr. pr. 31. december 2023 og overdækningen i forhold til minimumskapitalkravet udgjorde dermed 1.553 %.

Følsomhedsoplysninger

I nedenstående tabeller vises effekten på pensionskassens kapitalgrundlag og solvensdækningen af isolerede ændringer i forskellige risici.

Tabellen viser de stress, der skal til, for at solvensdækningen i forhold til hhv. solvenskapitalkravet og minimumskapitalkravet falder til hhv. 125 % og 100 %. Hvis de maksimale stress ikke kan reducere solvensdækningen til hhv. 125 % og 100 %, angives det maksimale stress og den tilhørende effekt på solvensdækningen og kapitalgrundlaget. Det fremgår fx, at en forøgelse af den risikofrie rentekurve med 200 bp vil reducere solvensdækningen til 378 %, og at et fald i værdien af danske statsobligationer på 100 % vil reducere solvensdækningen til 277 %.

Følsomhed på solvenskapitalkrav	Solvenskapitalkrav 125%			Solvenskapitalkrav 100%			
	Mio. kr.	Stress	Kapital- grundlag	Solvens- dækning	Stress	Kapital- grundlag	Solvens- dækning
Renterisici		200bp	1.986	378%	200bp	1.986	378%
Aktierisici		100%	1.197	706%	100%	1.197	706%
Ejendomsrisici		100%	2.055	388%	100%	2.055	388%
Kreditspændrisici:							
Danske statsobligationer m.v.		100%	1.477	277%	100%	1.477	277%
Øvrige statsobligationer m.v.		100%	1.795	336%	100%	1.795	336%
Øvrige obligationer		100%	1.786	440%	100%	1.786	440%
Valutaspændrisici:							
USD		100%	2.146	295%	100%	2.146	295%
Modpartsrisici		-	2.055	384%	-	-	-
Levetidsrisici		100%	2.055	388%	100%	2.055	388%
Livsforsikringsoptionsrisici		100%	2.055	388%	100%	2.055	388%
Skadesforsikringskatastroferisici		n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.

Følsomhed på minimumskapitalkrav	Minimumskapitalkrav 125%			Minimumskapitalkrav 100%			
	Mio. kr.	Stress	Kapital- grundlag	Solvens- dækning	Stress	Kapital- grundlag	Solvens- dækning
Renterisici		200bp	1.986	1518%	200bp	1.986	1518%
Aktierisici		100%	1.197	2832%	100%	1.197	2832%
Ejendomsrisici		100%	2.055	1559%	100%	2.055	1559%
Kreditspændrisici:							
Danske statsobligationer m.v.		100%	1.477	1116%	100%	1.477	1116%
Øvrige statsobligationer m.v.		100%	1.795	1349%	100%	1.795	1349%
Øvrige obligationer		100%	1.786	1767%	100%	1.786	1767%
Valutaspændrisici:							
USD		100%	2.146	1185%	100%	2.146	1185%
Modpartsrisici		-	-	-	-	-	-
Levetidsrisici		100%	2.055	1559%	100%	2.055	1559%
Livsforsikringsoptionsrisici		100%	2.055	1559%	100%	2.055	1559%
Skadesforsikringskatastroferisici		n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.

Forudsætningerne for stress-scenarierne er yderligere beskrevet i Bekendtgørelse om følsomhedsanalyser for gruppe 1 forsikringsselskaber.

Yderligere oplysninger

Pensionskassens risikostyring og de risici, pensionskassen er eksponeret mod, er yderligere beskrevet i note 22.

Herudover offentliggør pensionskassen årligt en rapport om pensionskassens solvens og finansielle situation. Rapporten er en del af Solvens II-regelsættet og indeholder en gennemgang af pensionskassens solvensmæssige og finansielle forhold. Rapporten kan findes på www.padpension.dk/om-pensionskassen/finansiell-information/aarsrapport.

Forventninger til 2024

Den geopolitiske usikkerhed vurderes fortsat at være markant, bl.a. som følge af konflikten i Mellemøsten og den langstrakte krig i Ukraine. Derfor vurderes der også fortsat at være en høj usikkerhed om udviklingen på de finansielle markeder.

PAD's resultat i 2024 vil i høj grad afhænge af udviklingen på de finansielle markeder, men under forudsætning om uændrede renteniveauer og stabile aktiemarkeder forventes et positivt resultat for 2024.

Depotrenten er pr. 1. januar 2024 fastsat til 4,0 % før pensionsafkastskat for pensioner med betingede garantier mod 3,4 % pr. 1. januar 2023. For pensioner med garanterede ydelser er der pr. 1. januar 2024 fastsat en depotrente på 2,8 % før pensionsafkastskat mod 2,4 % pr. 1. januar 2022.

Øvrige forhold

Usikkerhed ved indregning og måling

Ledelsen foretager en række skøn og vurderinger om fremtidige forhold, når årsrapporten udarbejdes. Disse skøn har indflydelse på den regnskabsmæssige værdi af aktiver og forpligtelser. Ledelsens skøn og vurderinger har den væsentligste effekt for pensionsmæssige hensættelser samt opgørelse af dagsværdier af illikvide aktiver som fx unoterede finansielle instrumenter. Der er redegjort for ledelsens skøn og vurderinger i noten om anvendt regnskabspraksis. Revisions- & risikoudvalget og bestyrelsen gennemgår årligt de skøn og værdiansættelsesmetoder, som anvendes i PAD's årsregnskab.

Dataetik

PAD har valgt ikke at fastsætte en politik for dataetik for 2023, da PAD ikke behandler data eller anvender algoritmer til dataanalyser udover det, som er forventeligt og sædvanligt for at drive pensionsvirksomhed. Det gælder fx oplysninger om arbejdsgiver, beskæftigelse og helbredsoplysninger. PAD's kerneopgave forudsætter adgang til og behandling af en lang række data om medlemmer, virksomheder og medarbejdere. PAD's behandling af data sker med respekt for det enkelte individs data i forhold til at honorere PAD's pensionsforpligtelser.

Databehandling, fx i form af aflæsning af mønstre om medlemmet, er ikke en integreret del af PAD's nuværende forretningsaktivitet. Medlemmets historik inddrages dog naturligt - og efter en konkret vurdering af behov - i rådgivningssituationer.

Databehandling hos PAD må aldrig medføre nogen form for diskrimination, upartiske resultater eller salg af data. Uagtet hvordan PAD indsamler data, vil det altid være i respekt for den gældende databeskyttelseslovgivning. PAD anerkender, at det strategiske fokus på digitalisering og nye teknologier fremadrettet kan medføre et behov for en politik for dataetik.

For yderligere information om PAD's arbejde med data, se padpension.dk/forbehold/dataetik.

Begivenheder efter regnskabsårets udløb

Der er ikke fra balancedagen og til dato indtrådt forhold, som forrykker vurderingen af årsrapporten.

Oplysninger om pensionskassen

Ledelsesstruktur

PAD er en tværgående pensionskasse ejet af medlemmerne. Pensionskassens øverste myndighed er generalforsamlingen.

Bestyrelse

Bestyrelsen består af syv medlemmer: Fire bestyrelsesmedlemmer er valgt af og blandt pensionskassens medlemmer, et bestyrelsesmedlem er udpeget af Akademisk Arkitektforening (AA), et bestyrelsesmedlem er udpeget af Forbundet Arkitekter og Designere (FAOD), og et bestyrelsesmedlem er valgt af pensionskassens medlemmer på generalforsamlingen efter indstilling fra bestyrelsen. Sidstnævnte bestyrelsesmedlem skal opfylde de nødvendige kvalifikationer til at være sagkyndigt medlem af revisions- & risikoudvalget.

Bestyrelsen har i 2023 afholdt 12 bestyrelsesmøder, et bestyrelsesseminar og en temadag.

En oversigt over bestyrelses- og direktionsmedlemmers ledelseshverv fremgår på side 20-21.

Revisions- & risikoudvalg

I overensstemmelse med EU's og danske krav til revisionsudvalg i virksomheder af interesse for offentligheden har bestyrelsen i PAD nedsat et revisions- & risikoudvalg.

Cand.polit. Søren Kaare-Andersen er formand for revisions- & risikoudvalget og lever gennem erhvervsforløb og uddannelsesmæssig baggrund op til kvalifikationskravene i henhold til reglerne om revisionsudvalg. Søren Kaare-Andersen lever op til kravene om uafhængighed.

Udover Søren Kaare-Andersen bestod revisions- & risikoudvalget i 2023 af:

- Lene Dammand Lund indtil den 31. maj 2023
- Klaus Berentsen indtil den 31. maj 2023
- Holger Bisgaard fra den 8. juni 2023 til den 27. oktober 2023
- Jan Ove Petersen fra den 8. juni 2023
- Kenneth Lillelund Winther fra den 30. oktober 2023

Der har i 2023 været afholdt fire møder i revisions- & risikoudvalget.

Rammerne for revisions- & risikoudvalgets arbejde er fastlagt i et kommissorium. Udvalgets primære opgaver er at:

- overvåge regnskabsaflæggelsesprocessen
- forberede bestyrelsens behandling og beslutning vedrørende risikodokumenter om pensionskassens kapital-, solvens- og operationelle forhold
- overvåge om risikostyringssystemer, interne kontrolsystemer og intern revision fungerer effektivt
- overvåge den lovpligtige revision af årsregnskabet mv.
- overvåge og kontrollere revisors uafhængighed.

Der er etableret en whistleblowerordning, der sikrer, at ansatte i administrationselskabet via en særlig, uafhængig og selvstændig kanal kan indberette overtrædelser og potentielle overtrædelser af relevant regulering begået af virksomheden, herunder vedrørende bestikelse og korruption, konkurrenceret, svig og økonomisk kriminalitet, chikane og diskrimination samt beskyttelse af personoplysninger.

Indberetninger til whistleblowerordningen sker via en whistleblower it-plattform, og henvendelser hertil screenes af advokatvirksomheden Kromann Reumert, der varetager whistleblowerordningen. Kromann Reumert informerer herefter formanden for revisions- & risikoudvalget og den ansvarlige for compliancefunktionen via it-plattformen. Der har ikke været indberetninger i 2023.

Udvalg for ansvarlige investeringer

Politikken for ansvarlige investeringer omfatter alle fire parter i Sampension-fællesskabet. Bestyrelserne har nedsat et tværgående udvalg, der kvalificerer og indstiller til beslutninger på ESG-området. Udvalgets formål er at drøfte sociale, miljø- og selskabsmæssige overvejelser ved investeringsbeslutninger foretaget i de fire pensionsvirksomheder med henblik på at opnå enighed om de principper, der skal indgå i pensionsvirksomhedernes politik for ansvarlige investeringer.

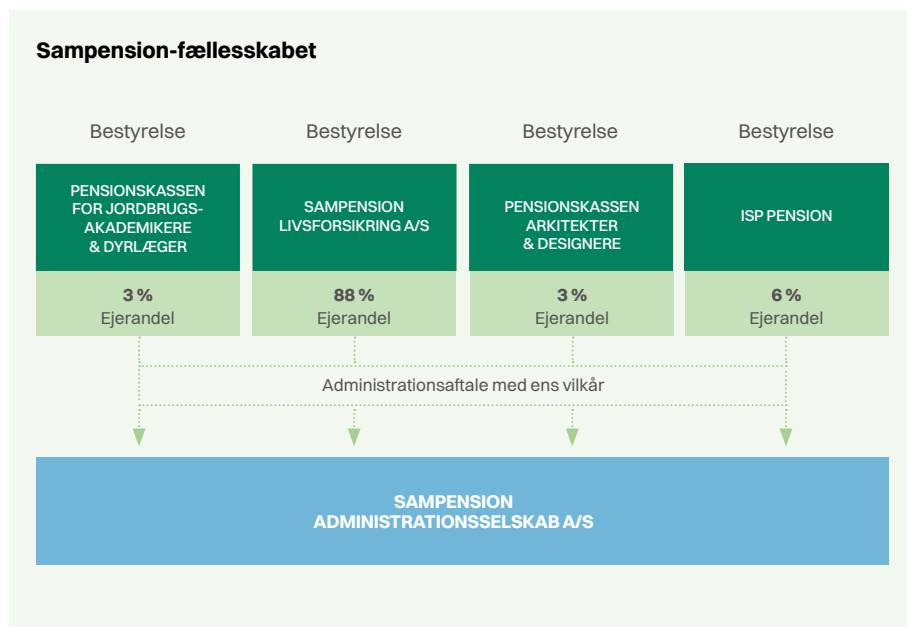
I 2023 har følgende bestyrelsesmedlemmer været medlem af Udvalget for ansvarlige investeringer:

- Peder Walsøe Pedersen.
- Cecilie Therese Hansen indtil den 31. maj 2023.
- Esther Julie Ringer Ellingsen fra den 8. juni 2023.

Der har i 2023 været afholdt tre møder i udvalget.

Organisation og ledelse

PAD indgår i Sampension-fællesskabet. Udover PAD indgår Sampension Livsforsikring A/S, Pensionskassen for Jordbrugsakademikere & Dyr læger og Pensionskassen for teknikum- og diplomingeniører (ISP) i Sampension-fællesskabet. Ejerkredsen i Sampension Administrationselskab A/S består af Sampension Livsforsikring A/S (88 %), Pensionskassen for Jordbrugsakademikere & Dyr læger (3 %), Pensionskassen Arkitekter & Designere (3 %) og Pensionskassen for teknikum- og diplomingeniører (ISP) (6 %).

Sampension Administrationsselskab A/S' daglige ledelse udgøres af direktionen. Hertil kommer fem hovedområder med ansvar for den daglige drift og udvikling og tre stabsområder (Direktionssekretariat, Kommunikation samt HR). Nærmere beskrivelse af organisationen kan ses på sampension.dk/organisation.

Der er oprettet en risikostyringsfunktion, compliancefunktion, aktuarfunktion og intern auditfunktion, der bidrager til at sikre effektiv styring. Derudover har bestyrelsen besluttet at ansætte den interne revisionschef, som varetager den interne revision i pensionsvirksomhederne i administrationsfællesskabet. De ansvarlige for de pågældende afdelinger er udpeget som nøglepersoner og har en kontrollerende rolle i forhold til Sampension-fællesskabets arbejde.

Aflønning

Bestyrelserne i de finansielle virksomheder, som administreres af Sampension Administrationsselskab A/S, har udformet en lønpolitik i overensstemmelse med EU's og danske krav. Aflønningsprincipperne har til formål at sikre, at ledelse og medarbejdere honoreres på en sådan måde, at virksomhedens forretningsmæssige og langsigtede strategiske mål understøttes bedst muligt.

Aflønningsforholdene afspejler og understøtter, at administrationsselskabet til stadighed formår at rekruttere og fastholde en kompetent og ansvarlig ledelse, der fremmer en sund og effektiv risikostyring og ikke motiverer til at tage overdrevne risici, ligesom aflønningsprincipperne skal forebygge interessekonflikter til gavn for medlemmerne.

Der henvises til regnskabet note 5 samt [padpension.dk/bestyrelse](https://sampension.dk/bestyrelse), hvor der er oplysninger om lønpolitik samt vederlagsrapport med vederlag til bestyrelses- og direktionsmedlemmer.

Ledelse og ledelseshverv

Direktion

Administrerende direktør Mads Smith Hansen

Ansvarshavende aktuar

Steen Ragn

Intern revision

Revisionschef Gert Stubkjær

Ekstern revision

PricewaterhouseCoopers
Statsautoriseret Revisionspartnerselskab
Strandvejen 44
2900 Hellerup

Generalforsamling

Ordinær generalforsamling afholdes den 25. april 2024.

Ledelseshverv

Denne oversigt viser bestyrelsens og direktionens øvrige ledelseshverv

Navn og fødselsår	Uddannelse/ ansættelse	Valgperiode/ udpegning mv.	Andre tillids- og ledelseshverv
Mads Johan Wilian Gudmand-Høyer, født 8. februar 1966, forperson	Arkitekt MAA, byggeøkonom, byggeteknisk konsulent Landsbyggefonden	Juni 2022 - april 2025, medlemsvalgt, medlem af PAD, 5 år i bestyrelsen	Bestyrelsesmedlem i Sampension Administrationsselskab A/S
Rikke Rohr, født 23. maj 1984, næstforperson	Arkitekt MAA+2, indehaver af Rohr Arch ApS	Maj 2023 - april 2026, medlemsvalgt, medlem af PAD, 1 år i bestyrelsen	Medlem af Realdanias Repræsentantskab Medlem af Akademisk Arkitektforening Lokalledelse København Viceleder i Akademiraadets Udvalg for Nye Perspektiver
Jan Ove Petersen, født 6. juli 1952	Arkitekt MAA, byplanarkitekt	Juni 2023 - juni 2026, Udpeget af Forbundet for Arkitekter og Designere (FAOD), medlem af PAD 1 år i bestyrelsen	Formand for bestyrelse og repræsentantskab i Forbundet Arkitekter og Designere (FAOD) Næstformand for Akademikernes bestyrelse Medlem af Pensionskassen Arkitekter & Designeres revisions- og risikoudvalg
Esther Julie Ringer Ellingsen, født 6. juni 1992	Arkitekt MAA, DGNB-konsulent, arkitekt hos ERIK Arkitekter	Maj 2023 - april 2024, medlemsvalgt, medlem af PAD, 1 år i bestyrelsen	Medlem af fællesudvalget for ansvarlige investeringer for Sampension Livsforsikring A/S, Pensionskassen Arkitekter & Designere, Pensionskassen for Jordbrugsakademikere & Dyrslæger og Pensionskassen for teknikum- og diplomingeniører
Søren Kaare- Andersen, født 10. september 1958	Cand.polit. Adm. direktør for Bikubenfonden	April 2021 til april 2024, valgt på general- forsamlingen efter indstilling fra bestyrelsen, ikke medlem af PAD, 9 år i bestyrelsen	Formand for revisions- & risikoudvalget i Pensionskassen for Jordbrugsakademikere & Dyrslæger Formand for revisions- & risikoudvalget i Pensionskassen Arkitekter & Designere Formand for det Rådgivende Udvalg i Nasdaq OMX Cph Formand for bestyrelsen i Høbbet A/S Formand for bestyrelsen i Bifi A/S Formand for bestyrelsen i Roskilde Kulturservice A/S Formand for bestyrelsen for Bikuben Foundation New York inc. Næstformand for bestyrelsen i Enkotec A/S Medlem af bestyrelsen i Pensionskassen for Jordbrugsakademikere & Dyrslæger Medlem af bestyrelsen i Hjem til Alle alliancen Medlem af bestyrelsen i NunaFonden Medlem af bestyrelsen i Københavns Almene Boligselskab (KAB) Medlem af bestyrelsen i H. P. Lorentzens Stiftelse Adm. direktør for Bikubenfonden

Ledelseshverv

Denne oversigt viser bestyrelsens og direktionens øvrige ledelseshverv

Navn og fødselsår	Uddannelse/ansættelse	Valgperiode/udpegning mv.	Andre tillids- og ledelseshverv
Kenneth Lillelund Winther, født 9. juni 1979	Cand.merc. Finansiering og Regnskab, Direktør i Realdania og direktør i Realdania Invest	Oktober 2023 - oktober 2026, Udpeget af Akademisk Arkitektforening (AA), ikke medlem af PAD, 1 år i bestyrelsen	Medlem af revisions- og risikoudvalget i Pensionskassen Arkitekter og Designere Bestyrelsesmedlem i Realdania By & Byg Direktør og bestyrelsesmedlem i Wistov ApS Bestyrelsesmedlem i Videncentret Bolius Bestyrelsesmedlem i Nissen Family Group A/S Bestyrelsesmedlem i Nissen Family Group Investment A/S
Peder Walsøe Pedersen, født 18. juni 1962	Arkitekt, MAA, MDB Byggeøkonom, Arkitekt hos JJW Arkitekter	Juni 2022 til april 2025, medlemsvalgt, medlem af PAD, 2 år i bestyrelsen	Forperson for bestyrelsen i Danske Byggeøkonomer Medlem af fællesudvalget for ansvarlige investeringer for Sampension Livsforsikring A/S, Pensionskassen Arkitekter & Designere, Pensionskassen for Jordbrugsakademikere & Dyrlæger og Pensionskassen for teknikum- og diplomingeniører Medlem af Forbundet Arkitekter og Designeres repræsentantskab
Mads Smith Hansen, født 6. januar 1969, Adm. direktør	-	-	Chief Operating Officer i Sampension Livsforsikring A/S Chief Operating Officer i Sampension Administrationselskab A/S Adm. direktør i Pensionskassen for Jordbrugsakademikere og Dyrlæger Direktør i Komplementarejendomsselskabet Sorte Hest ApS Medlem af bestyrelsen i Sampension KP Danmark A/S Medlem af bestyrelsen i Sampension KP International A/S Medlem af bestyrelsen i Komplementarselskabet Alternative Investments ApS

Samfundsansvar

Oplysninger om samfundsansvar i dette afsnit følger § 132 i bekendtgørelse om finansielle rapporter for forsikringselskaber og tværgående pensionskasser (regnskabsbekendtgørelsen).

Ud over at bidrage til den enkeltes økonomiske sikkerhed som pensionist er PAD som en del af overenskomsterne med til at sikre en samfundsøkonomisk bæredygtig udvikling med en god balance mellem offentlige ydelser og ydelser forankret i arbejdsmarkedet. Arbejdsmarkedspensionerne indskrives sig som en væsentlig grundpille i den danske model og har siden 1980'erne været medvirkende til den fortsatte udvikling af et sikkert og ansvarligt arbejdsmarked.

Bestyrelsen vedtog i 2023 at tilføje forretningsmodellen bæredygtighedshensyn. PAD er en medlemsejet pensionskasse, og mange af medlemmerne er bundet til pensionskassen via overenskomster. Det er derfor vigtigt, at PAD tager ansvar for det samfund, vi er en del af, og skaber langsigtet værdi for medlemmerne. Bæredygtige investeringer hænger uadskilleligt sammen med PADs mål om at levere stærke, langsigtede investeringsresultater. At skabe nytte for samfundet og langsigtet værdi for medlemmerne skal være helt centralt for, hvordan PAD investerer og driver forretning. PAD har et særligt ansvar for at være med til at løse de udfordringer, samfundet står overfor, og hvor PAD har en mulighed for at gøre en forskel.

PADs investeringspolitik bygger på den grundlæggende filosofi at miljømæssige, sociale og ledelsesmæssige forhold (ESG), og hvordan man forholder sig til disse, har stor indvirkning på PADs værdi som pensionstilbud og på langsigtet afkast. Politikken baseres på en målsætning om at generere værdi og gøre en forskel gennem integration af bæredygtighed i investeringsprocessen og ved at arbejde for at skabe positive forandringer. Dette er for PAD den bedste måde at skabe gode afkast for medlemmerne, yngre som ældre, erhvervsaktive som pensionister m.fl., og samtidig i fællesskab med medlemmerne at løfte ambitionen om en bæredygtig samfundsudvikling.

Ansvarlige investeringer

PADs investeringer tilrettelægges, så de er samfundsmæssigt ansvarlige. Politikken for ansvarlige investeringer har tre fokusområder:

- Investeringernes miljø- og klimaaftryk
- Investeringernes sociale indvirkning
- God selskabsledelse

Arbejdet med samfundsansvar hviler på en ambition om at understøtte internationale normer og retningslinjer, herunder FN's Global Compact 10 principper inden for menneskerettigheder, arbejdstagerrettigheder, miljø og anti-korruption, OECD's retningslinjer om ansvarlig virksomhedsadfærd for multinationale virksomheder samt institutionelle investorer og Parisaftalens klimamål.

Udgangspunktet for den ansvarlige investeringspolitik er fælles for alle pensionsvirksomheder og virksomhedsordninger, der indgår i Sampension-fællesskabet. Bestyrelserne har nedsat et tværgående udvalg, der løbende drøfter de sociale, miljø- og selskabsmæssige overvejelser ved investeringsbeslutninger med henblik på at opnå enighed om de principper, der skal indgå i pensionsvirksomhedernes politik for ansvarlige investeringer.

PADs samlede politik og retningslinjer for ansvarlige investeringer kan ses på [padpension.dk/esg](#).

3 fokusområder
for ansvarlige
investeringer

Det aktive ejerskab i fortsat vækst

Aktivt ejerskab er en integreret del af arbejdet med ansvarlige investeringer og udvikler sig fortsat. I 2023 har der været særligt fokus på at øge stemmeaktiviteterne på selskabernes generalforsamlinger og på fortsat at udbygge dialogprogrammet.

PADs samlede dialogprogram er en væsentlig komponent i det aktive ejerskab.

PAD deltager samlet set i mere end 2.600 dialoger med selskaber om klima og miljø, sociale forhold, menneskerettigheder og god selskabsledelse.

De fleste af dialogerne føres via de investornetværk, PAD deltager i. Det giver en større rækkevidde, hvor PAD får mulighed for at deltage i et omfattende dialogprogram, og det er samtidig vurderingen, at den største effekt på realøkonomien opnås gennem samarbejde med den øvrige investorbase.

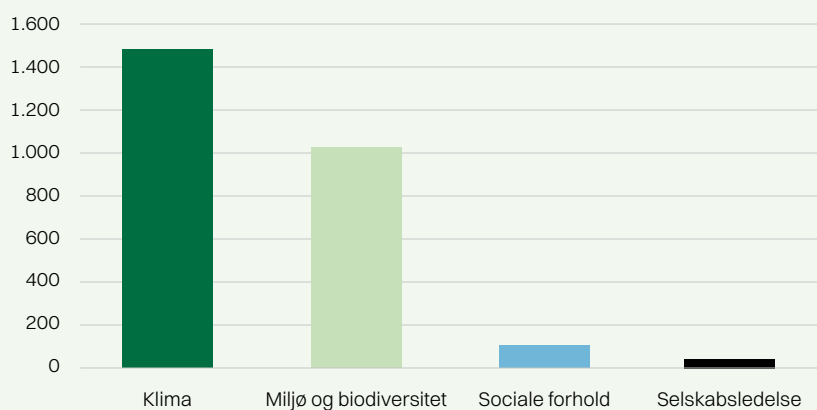
PAD har en udøvende rolle i flere af de investornetværk, der deltages i, dvs. er aktiv som lead eller co-lead eller tilsvarende i dialogen med et selskab.

I 2023 var PAD aktivt medvirkende investor i 17 dialoger.

Deltagelse i 2627 dialoger

2627 dialoger i 2023 - heraf 1465 om klima

PAD har i 2023 deltaget i flere netværk, der faciliterer dialoger på vegne af en kreds af internationale investorer, eller hvor PAD udfører dialogen på vegne af netværket:

- Climate Action 100+ (CA100+) er et verdens største investorinitiativ. Netværket består af over 700 investorer med samlede aktiver på godt 450.000 mia. kr. CA100+ er stiftet i december 2017 og er aktuelt i dialog med 170 klimabelastende selskaber inden for sektorerne olie og gas, minedrift og metaller, forsyningssektoren, transport, forbrugerprodukter og industri. Gennem Climate Action 100+ initiativet er PAD i dialog med selskaberne om deres negative påvirkning på klima, klimamål, forretningsplaner og lobby-aktiviteter inden for klimaregulering og rapportering. PAD er aktiv som "collaborating investor" på 1 dialog.
- CDP er en global klimaorganisation med det formål at påvirke selskaber og byer til at måle, rapportere og forstå deres miljømæssige påvirkning og dermed bidrage til at skabe en langsigtet bæredygtig økonomi. CDP har udover at drive et globalt 'environmental disclosure system' også forskellige programmer til at drive aktivt ejerskab. PAD har været "lead" på 3 dialoger, og deltog også som "lead investor" i 2022.
- IIGCC Net Zero Engagement Initiative (NZEI) er stiftet af The Institutional Investors Group on Climate Change (IIGCC) og består af 93 investorer, der fører dialog med i alt 107

selskaber. Initiativet fokuserer på storforbrugere af energi og har til formål at reducere efterspørgslen af fossile brændsler. PAD er "co-lead" på 5 dialoger.

- Nature Action 100 er et globalt investor-initiativ med fokus på biodiversitet, stiftet af IIGCC, Ceres, Finance for Biodiversity Foundation og Planet Tracker. Nature Action 100 består af mere end 200 investorer med aktiver for over 160.000 mia. kr. Initiativet fokuserer på tab af naturressurser og biodiversitet og er det første af sin slags. PAD er "co-lead" på 1 dialog.
- UN PRI Advance, der er et FN-støttet investornetværk, igangsatte i 2022 et nyt dialoginitiativ om menneskerettigheder med fokus på mineselskaber og selskaber, der arbejder med vedvarende energi. Initiativet indebærer, at investorerne og heriblandt PAD går i dialog med ca. 40 selskaber fra hele verden inden for hhv. råvaresektoren og den såkaldte renewables-sektor med henblik på at sikre, at de i højere grad har fokus på respekt for menneskerettigheder i deres aktiviteter. 220 internationale investorer med samlet set mere end 200.000 mia. kr. under forvaltning har tilsluttet sig initiativet. PAD er "collaborating investor" på 1 dialog.
- PAD deltager i dialoger med mere end 100 selskaber vedrørende norm-brud, som fx overtrædelse af arbejdstagerrettigheder, menneskerettigheder i øvrigt eller god selskabsledelse. Der igangsættes 25 dialoger per kvartal. Dialogerne adskiller sig fra de tematiske dialoger ved, at de tager afsæt i identificerede eller sandsynlige brud på etablerede normer. Dialogerne drives af Institutional Shareholder Services (ISS).

Stemt på 16.500 dagsordenspunkter

Stemmeaktiviteten er øget betydeligt i 2023.

I perioden 1. januar til 31. december 2023 er der stemt på 1.190 generalforsamlinger og 16.562 individuelle dagsordenspunkter, svarende til 92 % af alle afstemninger.

Med henblik på at skabe fuld transparens omkring PADs stemmeafgivelse er der i 2023 implementeret et system på hjemmesiden, så alle stemmeafgivelser er offentligt tilgængelige.

Stemmeafgivelse gennemføres elektronisk af PAD selv, og der anvendes ikke rådgivende stedfortrædere. Stemmeafgivelsen baserer sig bl.a. på undersøgelser fra ISS, dialoger med selskaberne, oplysninger fra selskabernes årsrapporter og på open source-data som f.eks. Climate Action 100+ og Transition Pathway Initiative.

Ved stemmeafgivelsen i 2023 har der været særligt fokus på store CO₂-udledere. Dels er der fokuseret på selskabernes klimamålsætninger, transparens om klimarelaterede lobbyaktiviteter og selskabernes klimarapportering, og dels er der fokuseret på vurderingen af klimarelaterede aktionærforslag.

Der er stemt i overensstemmelse med anbefalingerne fra selskabernes ledelse i 89 % og imod i 11 % af alle dagsordenspunkterne.

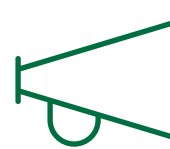
De tre områder, hvor der er stemt flest gange imod anbefalingerne fra ledelsen i selskaberne, er valg af bestyrelsesmedlemmer, klima og miljø, aflønning og sociale forhold.

Klimaneutralitet i 2050

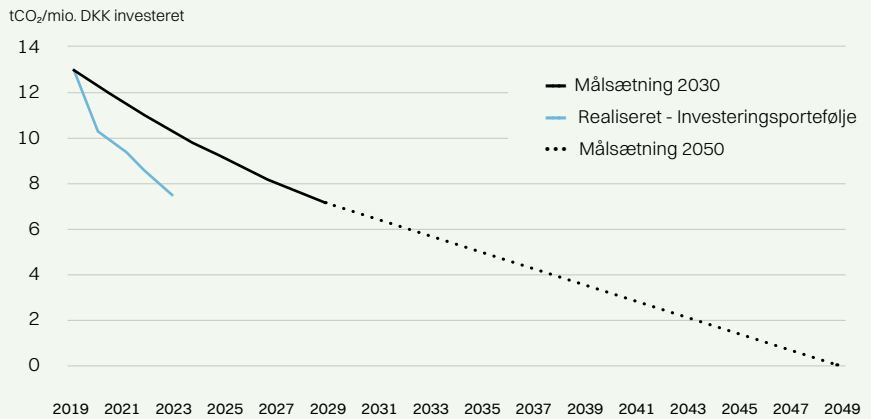
PAD har som mål, at den samlede investeringsporteføljes CO₂-aftryk skal være reduceret med 45 % i 2030 i forhold til 2020 og til netto nul i 2050. Målet gælder for de samlede aktiver i porteføljen. Hermed reduceres CO₂-aftrykket relativt mest inden for de første 10 år og med de resterende 55 % over de efterfølgende 20 år. For at understøtte det, er der fastsat mål for den gennemsnitlige årlige reduktion for den fulde periode frem til 2050.

Stemt på
1190 general-
forsamlinger

Klimaaftryk - mål og resultater

Note: Målsætning og realiseret sti er eksklusive dræn fra skovinvesteringer.

Fortsat fald i investeringernes klimaaftryk

Klimaaftrykket faldt også i 2023. Det har været muligt at indhente og modellere udledninger på basis af data for en stor del af porteføljen. PAD kan dermed beregne klimaaftrykket for 91 % af de samlede netto-investeringsaktiver. Det er afgørende for at kunne opfylde pensionsvirksomhedens klimamål og sikre den nødvendige transparens for kunder og interessenter i det omgivende samfund.

Det samlede beregnede klimaaftryk for 2023 inkluderer også PADs skovinvesteringer, der netto optager CO₂. Beregningerne af netto CO₂-optaget baserer sig på data indsamlet og beregnet af en ekstern data-leverandør. PADs skovinvesteringer giver et samlet CO₂-optag på 4.260 ton i 2023.

Beregning af klimaaftrykket på tværs af aktivklasser viser en samlet netto-udledning for 2023 på 53.611 tons CO₂e og et carbon footprint per mio. kr. investeret på 6,8.

Samlet set er carbon footprint for den udledende del af porteføljen - dvs. beregnet uden fradrag af CO₂-optaget fra PADs skovinvesteringer - faldet med 43,6 % over de sidste fire år svarende til en gennemsnitlig reduktion for årene 2020-2023 på 13,5 % per år¹.

Carbon
footprint 6,8

Klimaaftryk

	Udledning	Carbon Footprint
Footprint ekskl. skov	57.871	7,4
Footprint inkl. skov	53.611	6,8

Et mere detaljeret overblik over udviklingen i PADs klimaaftryk findes nedenfor under punktet "Klimarapportering for investeringerne" og en samlet metodebeskrivelse for opgørelse af klimaaftrykket findes på side 30.

¹ CO₂-udledningen fra statsobligationer og obligationer udstedt af supranationale myndigheder, indgår ikke i det samlede klimaaftryk, da beregningerne for denne aktivklasse ikke kan opgøres efter samme principper som traditionel økonomisk aktivitet, og derfor må beregnes særskilt. Det beregnede klimaaftryk for denne aktivklasse kan ses i tabellen vedr. klimarapportering for investeringerne.

Miljømæssigt bæredygtige investeringer

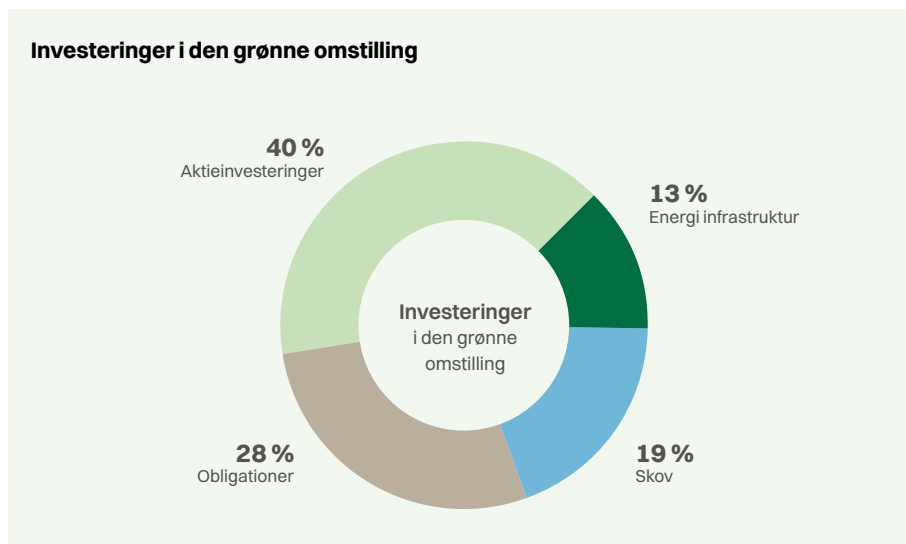
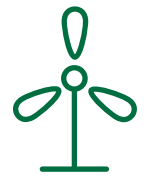
PADs måltal for grønne investeringer blev i 2023 revideret. Bestyrelsen har på baggrund af medlemsforslag på generalforsamlingen i 2023 besluttet at revidere grundlaget for opgørelse af "grønne investeringer", hvorefter ejendomsinvesteringer udelades af opgørelsen.

PAD tager som andre pensionskasser i opgørelsen af "grønne investeringer" udgangspunkt i miljømæssigt bæredygtige investeringer, som defineret i EU's Sustainable Finance Disclosure Regulation; PAD har dog valgt at afvige herfra ved at foretage opgørelsen uden ejendomsinvesteringer. Medlemmerne af PAD har qua deres byggefaglige indsigt en særlig bevågenhed og viden om problemer knyttet til opgørelsen af CO₂ belastninger afledt af opførelse og drift af traditionelt byggeri, der nu afspejles med transparens i PADs forvaltningsprincipper.

Ved udgangen af 2023 har PAD en samlet beholdning af miljømæssigt bæredygtige investeringer på 1,0 mia. kr., beregnet uden ejendomme, svarende til en andel på 9,3 % af de samlede nettoinvesteringsaktiver.

Opgørelsen er eksklusiv ejendomme og er baseret på definitionen af miljømæssigt bæredygtige investeringer, som er defineret i EU's Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) og tilhørende tekniske standarder. Yderligere information om opgørelsen kan findes i den lovpligtige "Periodisk rapportering om fremme af miljømæssige og/eller sociale karakteristika", der er offentligt tilgængelig på padpension.dk/esg og findes under Bæredygtighedsrelaterede oplysninger.

Bæredygtige investeringer for 1,1 mia. kr.

Stadig fokus på kul

I PADs klimastrategi er der, udover sektorspecifikke stier til netto nuludledning af klimagas-ser i 2050, fastsat følgende mål og grænseværdier for, hvor stor en del af virksomhedernes omsætning, der må være knyttet til kul:

- Kuludvinding (termisk kul): Mindre end 5 %
- Kuludvinding (metallurgisk kul): Mindre end 25 %
- Kuludvinding (services): Mindre end 25 %
- Forsyningselskaber: Mindre end 25 %

For selskaber med primære aktiviteter i OECD-området reduceres grænseværdierne fra 1. januar 2025 med 5 % point årligt, indtil omsætningsandelene for alle kategorier er mindre end 5 %.

For selskaber med primære aktiviteter udenfor OECD-området reduceres grænseværdierne fra 1. januar 2030 med 2,5 % point årligt, indtil omsætningsandelene for alle kategorier er mindre end 5 %.

Screening og eksklusioner

Investeringerne i børsnoterede selskaber overvåges løbende af et uafhængigt screenings-selskab. Screeningen tager afsæt i FN's Global Compact og OECD's retningslinjer for multinationale selskaber. Hvis det konstateres, at et selskabs adfærd i væsentlig grad er i strid med politik og retningslinjer for ansvarlige investeringer, vurderes det, om selskabet skal sættes på en overvågningsliste, mens der foretages yderligere undersøgelser, eller der indledes en dialog med selskabet. Selskaber med uacceptabel adfærd tilføjes eksklusionslisten.

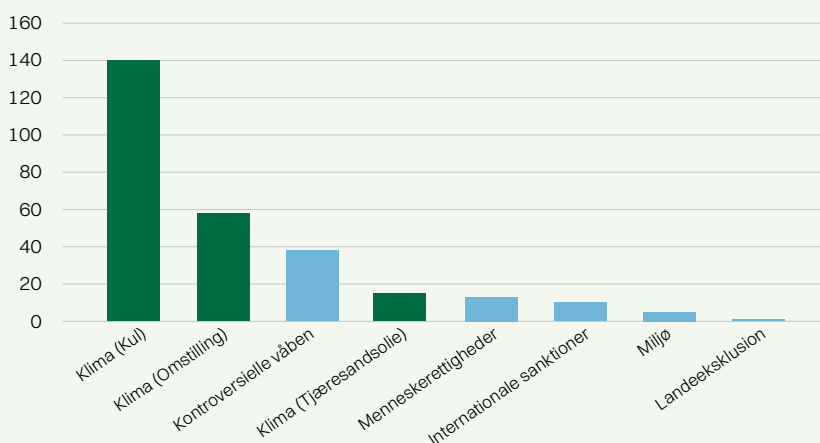
Herudover bliver der screenet for kul- og tjæresandsaktiviteter samt selskabernes klima-
adfærd og omstillingsparathed. Aktieporteføljens selskaber indenfor de tungest udledende sektorer screenes således løbende for deres evne og villighed til at indgå i en transition til en lavemissionsøkonomi, og det indgår som et kriterie for eksklusion.

I 2023 steg antallet af selskaber ekskluderet på baggrund af kriteriet for uacceptabel klima-
adfærd fra 204 til 214. Forøgelsen på 10 dækker over eksklusion af 26 selskaber og re-in-
klusion af 16 selskaber, fx fordi selskaberne siden eksklusionstidspunktet har gennemført
betydelige reduktioner af CO₂-udledningen eller fastsat ambitiøse strategier for forbedring
af deres klimaaftryk.

Ekskluderede selskaber

282

282 eksklusioner - heraf 214 pga. klima

De resterende 68 eksklusioner relaterer sig til andre miljømæssige forhold end klima (E), menneskerettigheder og sociale forhold (S) eller forhold omkring god selskabsledelse og governance (G). Enkelte selskaber er ekskluderet som følge af internationale sanktioner eller PADs landeeksklusioner. I tilfælde hvor PAD har valgt at ekskludere en stat, investerer PAD ikke i statsobligationer udstedt af den pågældende stat og investerer heller ikke i selskaber kontrolleret af staten.

På området for menneskerettigheder inkl. arbejdstagerrettigheder er det samlede resultat af kvartalsvise screeninger og kritiske dialoger gennemført i 2023, at antallet af ekskluderede selskaber er 13, og således uændret ift. 2022.

Unoterede aktier er underlagt de samme retningslinjer som børsnoterede aktier, hvor den ansvarlige politik inddrages via due diligence-processen og søges implementeret med de nødvendige aftaler med forvaltere. I porteføljen af egen forvaltede ejendomme udlejes ikke til selskaber, der på aftaletidspunktet er på eksklusionslisten. Ligeledes investeres der ikke i internt forvaltede porteføljer i obligationer og gældsandele i selskaber på eksklusionslisten. Eksklusionslisten offentliggøres løbende på hjemmesiden.

Måling af klimarisici og andre bæredygtighedsrelaterede oplysninger

Som langsigtet investor forholder PAD sig løbende til finansielle risici knyttet til klimaforandringer og offentliggør årligt 'Klimarapport - risici og muligheder', der beskriver hvordan, der arbejdes med klimarelaterede, finansielle risici og kvantificeringen af disse.

Derudover offentliggøres lovpligtig information og rapporter om pensionsproduktets bæredygtighedsrisici, negative bæredygtighedsvirkninger og om fremme af miljømæssig og/eller sociale karakteristika.

Rapporterne offentliggøres på hjemmesiden under Bæredygtighedsrelaterede oplysninger Bæredygtighedsrelaterede oplysninger (padpension.dk).

Fokusområder 2024

Arbejdet med ansvarlige investeringer udvikler sig fortsat betydeligt.

PAD vil fortsætte arbejdet med at udvikle de tiltag og redskaber, der kan sikre størst mulig ansvarlighed i de samlede investeringer - uanset om det gælder det miljø- og klimamæssige aftryk, den sociale indvirkning eller god selskabsledelse.

I 2024 vil der bl.a. være ekstra fokus på:

- Videreudvikling af Sampension-fællesskabets klimastrategi "Stier til Net Zero 2050", der understøtter målsætningen om at reducere porteføljens klimaaftryk til netto nul senest i 2050
- Videreudvikling af Sampension-fællesskabets aktive ejerskab, herunder stemmeaktiviteter og samarbejde med andre investorer via investornetværk og dialogprogrammer
- Etablering af handlingsplan for arbejdet med biodiversitet i investeringerne
- Strategi for integrering af bæredygtighedshensyn af direkte ejendomsinvesteringer
- Forberedelse af CSRD-rapportering med virkning fra regnskabsåret 2025.

Klimarapportering for investeringerne

Investeringernes CO ₂ -aftryk						
Samlet CO ₂ -udledning ¹	Enhed	2023	2022	2021	2020	Andel opgjort 2023
Absolut udledning						
- inklusive skovinvesteringer	Ton CO ₂ e	53.611	43.257			91%
- eksklusive skovinvesteringer	Ton CO ₂ e	57.871	62.215			91%
2030 målsætning - 45 % reduktion ²	Ton CO ₂ e	50.286				
Finansieret udledning (carbon footprint)						
- inklusive skovinvesteringer	Ton CO ₂ e/mio. DKK	6,8	5,8			88%
- eksklusive skovinvesteringer	Ton CO ₂ e/mio. DKK	7,4	8,4			88%
2030 målsætning - 45 % reduktion ²	Ton CO ₂ e/mio. DKK	7,2				
Fordelt CO₂-udledning - absolut ¹						
Børsnoterede aktier	Ton CO ₂ e	24.548	23.104	27.395	31.367	99%
Kreditporteføljen	Ton CO ₂ e	10.619	14.197			99%
Private Equity-porteføljen	Ton CO ₂ e	6.117	7.705			68%
Infrastrukturporteføljen	Ton CO ₂ e	14.414	14.858			96%
Porteføljen af danske realkreditobligationer	Ton CO ₂ e	1.533	1.775			100%
Ejendomsporteføljen	Ton CO ₂ e	640	577			86%
Portefølje af skovinvesteringer	Ton CO ₂ e	-4.260	-18.958			72%
Fordelt finansieret CO₂-udledning (carbon footprint) ¹						
Børsnoterede aktier	Ton CO ₂ e/mio. DKK	7,4	8,0	7,8	10,7	99%
Kreditporteføljen	Ton CO ₂ e/mio. DKK	7,0	9,3			99%
Private Equity-porteføljen	Ton CO ₂ e/mio. DKK	8,1	10,0			68%
Infrastrukturporteføljen	Ton CO ₂ e/mio. DKK	35,3	37,5			96%
Porteføljen af danske realkreditobligationer	Ton CO ₂ e/mio. DKK	1,3	1,5			100%
Ejendomsporteføljen	Ton CO ₂ e/mio. DKK	1,0	0,9			86%
CO₂-fortrængning fra direkte ejet vedvarende energiinfrastruktur						
Absolut CO ₂ -fortrængning	Ton CO ₂ e	742,8	833,8			
CO₂-udledning fra statsobligationer og supranationals ¹						
Carbon intensitet (Sovereign emissions - production intensity)	Ton CO ₂ e/mio. EUR BNP	278,7	307,2			92%
Aktivt ejerskab, antal klimadialoger ¹						
Dialoger om klima i alt	Stk	1.465	1.237			
- heraf egne dialoger	Stk	5	7			
- heraf dialoger via investornetværk som aktivt mevirkende investor	Stk	9	6			
- heraf dialoger via investornetværk i øvrigt	Stk	1.421	1.214			
- heraf dialoger via ESG-ratingbureau	Stk	30	10			

¹ For andre aktivklasser end børsnoterede aktier er udledningen opgjort første gang for 2022, og oplyses derfor alene for 2022 og 2023.

² De beregnede måltal for 2030 tager udgangspunkt i porteføljen eksklusive skovinvesteringer og medregner dermed ikke netto-effekten af CO₂-ophobning fra disse.

¹ På grund af ændring i opgørelsesmetode har det ikke været muligt at beregne sammenligningstal for 2020-2021.

ESG - nøgletal for pensionskassen

Pensionskassen har valgt at støtte pensionsbranchens ønske om en fælles standard og offentliggøre en oversigt over ESG-nøgletal efter den branchehenstilling, der er offentliggjort af F&P som en udløber af regeringens klimapartnerskab for den finansielle sektor (seneste version F&P Klimarapportering december 2023).

ESG-nøgletal					
	Enhed	2023	2022	2021	2020
S - Sociale data					
Betalte skatter	Mio. kr.	231	306	193	160
G - Ledelsesdata					
Bestyrelsens kønsdiversitet ¹	Pct.	40	40	43	43
Tilstedeværelse på bestyrelsesmøder	Gange	98	91	94	100

¹ Opgørelsesmetoden er ændret i henhold til Erhvervsstyrelsens vejledning, så tallene for 2023 og 2022 er ikke sammenlignelige med tallene før 2022.

Nøgletal for sociale data og ledelsesdata medtager kun nøgletal, der knytter sig direkte til pensionskassen, mens nøgletal for administrations-fællesskabet kan ses i Sampension Livs redegørelse om samfundsansvar: sampension.dk/aarsrapport.

For PAD viser ESG-nøgletallene bl.a. følgende:

- Betalte skatter² faldt med 25 % i 2023. I betalte skatter indgår bl.a. pensionsafkastskat, som afhænger af det foregående års realiserede investeringsafkast, som i 2022 var negativt.

Redegørelse for det underrepræsenterede køn

Redegørelsen om det underrepræsenterede køn er udarbejdet efter regnskabsbekendtgørelsens § 132a.

Kønssammensætning i ledelsen

Bestyrelsen har med sin nuværende sammensætning blandt de generalforsamlingsvalgte medlemmer en ligelig fordeling mellem kønnene på 40 % / 60 % svarende til henholdsvis 2 kvinder og 3 mænd. Fordelingen er i overensstemmelse med Erhvervsstyrelsens vejledning om, hvad der betragtes som en ligelig kønsfordeling i forhold til antallet af bestyrelsesmedlemmer.

Pensionskassen har 2 eller færre ledende medarbejdere på virksomhedens øvrige ledelsesniveauer og der er dermed ikke krav om opstilling af måltal for pensionskassens øvrige ledelsesniveauer.

Der er færre end 50 ansatte i pensionskassen, hvorfor der ikke forlægger en politik for kønsdiversitet i øvrige ledelseslag.

² Betalte skatter opgøres som den i året betalte selskabsskat, pensionsafkastskat, moms, lønsumsafgift, arbejdsmarkedsbidrag og kildeskat.

Metodebeskrivelse samfundsansvar

Generelt

Redegørelse om samfundsansvar for PAD er udarbejdet efter § 132 i Finanstilsynets bekendtgørelse om finansielle rapporter for forsikringselskaber og tværgående pensionskasser (regnskabsbekendtgørelsen). Redegørelsen om det underrepræsenterede køn er udarbejdet efter regnskabsbekendtgørelsens § 132a.

ESG-nøgletal

ESG-nøgletallene er udarbejdet efter pensionsbranchens fælles standard, som følger vejledningen fra FSR - danske revisorer, Nasdaq og Finansforeningen fra juni 2019. Seneste version af pensionsbranchens fælles standard (branchehenstilling) er fra december 2023. Nøgletallet for fastholdelse af kunder er udeladt, da det ikke er retvisende for kundetilfredsheden i en tværgående pensionskasse.

Metodebeskrivelse for beregning af klimanøgletal for investeringsporteføljen

Ved fastlæggelsen af investeringsporteføljens estimerede emission anvendes princippet anbefalet i EU's Disclosure Forordning, samt den branchehenstilling, der er offentliggjort af F&P som en udløber af regeringens klimapartnerskab for den finansielle sektor (seneste version F&P Klimarapportering december 2023), om fordeling af et selskabs emissioner ud fra en fordelingsnøgle baseret på ejerskab af det givne selskabs udstedte aktiekapital og gældsudstedelse samt kontantbeholdning (EVIC³). Der rapporteres således ud fra et allokeringsskema om finansiering af de økonomiske aktiviteter for de givne selskaber, der er investeret i.

Grundlaget for opgørelsen af emissionerne er FN's rammekonvention om klimaændringer vedtaget i 1997 - den såkaldte Greenhouse Gas Protocol (GHG/Kyoto-protokollen), hvor klimagasser omfatter: Kuldioxid (CO₂), metan (CH₄), lattergas (N₂O), hydroflourcarboner (HFC'er), perfluorocarboner (PFC'er), svovlhexafluorid (SF₆), og nitrogen trifluorid (NF₃). Da gasserne har forskellig styrke i forhold til deres drivhuseffekt og har forskellige halveringstider, målt som drivhuspotentiale Global Warming Potential (GWP), normaliseres hver gas til CO₂-ækvivalenter (CO₂e) ved at multiplicere hver gas med dens individuelle GWP-faktor.

Selskabers emissioner kategoriseres ud fra følgende:

Scope 1

Direkte emissioner fra kilder, der ejes eller kontrolleres af selskabet - dvs. emission som følge af selskabets egen drift.

Scope 2

Indirekte emissioner stammende fra den indkøbte energi, der anvendes i driften af selskabet. Dvs. eksempelvis emission fra produktionen af den strøm, der anvendes i pensionskassen.

Scope 3

Al anden indirekte emission - upstream og downstream. Dvs. emission stammende fra produktionen af input til virksomhedens drift (udover energi) samt emission stammende fra anvendelsen af virksomhedens produkter og ydelser.

I fastlæggelsen af PADs emission som følge af investeringer betragtes alene scope 1 og 2 emission.

³ Enterprise Value Including Cash

Investeringsporteføljens CO₂e-udledning

I opgørelsen af investeringsporteføljens emission anvendes to metrikker:

Absolut carbon emission: Den samlede sum af absolut emission stammende fra de selskaber, der er investeret i - beregnet ud fra de respektive finansierede andele af selskabernes CO₂-udledning:

$$\text{Absolut CO}_2\text{e udledning} = \sum_{i=1}^n \left(\frac{\text{Værdi af investering}_i}{\text{Samlet værdi af selskab}_i \text{ (EVIC)}} * \text{Selskabets CO}_2 \text{ udledning}_i \right)$$

i) angiver selskab nr. i porteføljen af selskaber, hvor $i \in [1;n]$

n) angiver antal selskaber i porteføljen

- Metrikken afhænger af den finansierede andel. Er ikke normaliseret og dermed afhængig af porteføljens størrelse. Afhænger ikke af valuta.

Carbon footprint: Absolut udledning pr. investeret mio. (i en given valuta):

$$\text{Carbon fodaftryk} = \frac{\text{Absolut CO}_2\text{e udledning}}{\text{Investeringsporteføljens markedsværdi (DKK mio.)}}$$

- Metrikken afhænger af den finansierede andel. Sammenligning på tværs af porteføljer og over tid er mulig pga. normalisering med porteføljeværdi. Metrikken er desuden følsom overfor ændringer i de underliggende selskabers markedsværdier, som er uafhængig af selskabernes udledning, og afhænger af valuta.

MSCI gennemsnitsmodel: En kvantitativ model for estimering carbon footprint

Hvor der ikke er adgang til rapporteret data for en investerings CO₂e-udledning anvendes en kvantitativ model til at estimere investeringens klimaaftryk, herefter benævnt MSCI gennemsnitsmodellen. MSCI gennemsnitsmodellen tager afsæt i kategorisering af investeringer med udgangspunkt i to primære datapunkter:

- **Industrigruppe:** Angiver type af økonomisk aktivitet. Her anvendes GICS klassificeringer, hvor der i alt er 24 forskellige industrigrupper.
- **Marked:** Angiver hvilken region investeringen primært opererer i. Der anvendes to markeder, 'developed' og 'emerging'.

For hver kombination af *Industrigruppe* og *Marked* beregnes et estimat for carbon footprint (scope 1 og scope 2 emission pr. million investeret). Estimatet laves med udgangspunkt i virksomhederne i MSCI-indeksene, MSCI World Index og MSCI Emerging Markets Index. Virksomhederne i MSCI-indeksene bliver inddelt i markeder og industrigrupper, dvs. 48 grupper i alt. Derefter beregnes gennemsnitsværdierne af virksomhedernes carbon footprint for de enkelte grupper. Beregningen af carbon footprint for de enkelte grupper anvendes herefter som estimat for carbon footprint for investeringer i tilsvarende industrigrupper, hvor der ikke er adgang til rapporterede emissionsdata. Fordi estimatet af carbon footprint sker med udgangspunkt i enterprise value - og dermed den samlede finansiering af den givne forretningsmodel, skelnes der i denne model ikke mellem ejerskab og gæld. De anvendte emissionsdata for virksomhederne i de anvendte MSCI-indeks leveres af en ekstern dataleverandør, ISS ESG (senest tilgængelige emissionsdata, frigivet januar 2024).

Investeringer – aktivtyper inddraget

I nærværende afsnit beskrives de tilgange, der er anvendt for de forskellige aktivklasser i forbindelse med CO₂e-regnskabsopgørelsen til fastlæggelse af den af investeringerne afledte CO₂e-udledning eller CO₂e-sekvestrering/fortrængning.

Børsnoterede aktier

- Gennem ejerskabet af de enkelte selskabers aktiekapital og gældsudstedelser har pensionsvirksomheden finansieret en andel af de respektive selskabers emissioner. I fordelingen af en virksomheds emission anvendes en EVIC-tilgang, der tager udgangspunkt i selskabets samlede finansiering.
- De anvendte data stammer fra ISS ESG, der leverer validerede data for de virksomheder, der selv offentliggør, samt leverer estimerede emissionsdata for de virksomheder, der ikke offentliggør via eksempelvis CDP eller bæredygtighedsrapportering.
- ISS ESG's validering og estimering af emissionsdata bygger på en avanceret model med 800 sektorer og undersektorer, og sektorspecifikke regressionsmodeller, og hvor konglomerater opsplittes i forretningsområder og holdingselskaber på ejerskab af datterselskaber.

Kredit

- Gennem ejerskabet af de enkelte selskabers aktiekapital og gældsudstedelser har PAD finansieret en andel af de respektive selskabers emissioner. I fordelingen af en virksomheds emission anvendes en EVIC-tilgang, der tager udgangspunkt i selskabets samlede finansiering.
- De anvendte data er delvist leveret af ISS ESG. For de virksomheder, hvor ISS ESG ikke leverer data, anvendes modelleret data, jf. MSCI gennemsnitsmodellen beskrevet ovenfor. Målt på markedsværdi er 11 % af de opgjorte investeringer beregnet med data fra ISS og 89 % er modelleret.

Private Equity fonde

- Gennem ejerskabet af de enkelte selskabers aktiekapital og gældsudstedelser har pensionsvirksomheden finansieret en andel af de respektive selskabers emissioner. I fordelingen af en virksomheds emission anvendes en EVIC-tilgang, der tager udgangspunkt i selskabets samlede finansiering.
- Dataleverandøren Burgiss leverer GIGS-industrigruppe klassificering og landekode for de enkelte porteføljevirkomheder i fondene.
- De anvendte emissionsdata består delvist af rapporteret data modtaget fra forvalterne af investerede fonde, og delvist af modelleret data baseret på MSCI gennemsnitsmodellen beskrevet ovenfor. Hvor der foreligger rapporteret data (mindre end 3 år gammelt) anvendes det for det enkelte porteføljeselskab og ellers bruges MSCI gennemsnitsmodellen.
- Modtaget rapporteret data indeholder emissionstal for 2021 og 2022. Målt på markedsværdi er 15 % af de opgjorte investeringer beregnet med rapporteret data og 85 % er modelleret.

Infrastruktur

- Fonde
 - Gennem ejerskabet af de enkelte selskabers aktiekapital og gældsudstedelser har pensionsvirksomheden finansieret en andel af de respektive selskabers emissioner. I fordelingen af en virksomheds emission anvendes en EVIC-tilgang, der tager udgangspunkt i selskabets samlede finansiering.
 - Dataleverandøren Burgiss leverer GIGS-industrigruppe klassificering og landekode for de enkelte porteføljevirkomheder i fondene.
 - De anvendte emissionsdata består delvist af rapporteret data modtaget fra forvalterne af investerede fonde, og delvist af modelleret data baseret på MSCI gennemsnitsmodellen, beskrevet ovenfor. Hvor der foreligger rapporteret data (mindre end 3 år gammelt) anvendes det for det enkelte porteføljeselskab og ellers bruges MSCI gennemsnitsmodellen.
 - Modtaget rapporteret data indeholder emissionstal for 2021 og 2022. Målt på markedsværdi er 26 % af de opgjorte investeringer beregnet med rapporteret data og 74 % er modelleret.

- Direkte ejet infrastruktur - vindmølle- og solcelleparker
 - Emissioner
 - Driften af direkte ejede vindmølle- og solcelleparker medfører CO₂e-emission kategoriseret som scope 1 og scope 2-emissioner, som det er tilfældet med øvrige investerede økonomiske aktiviteter.
 - Data for 2023 er tilgængelige for knapt 100 % af investeringerne. For en andel af vindmølleparkerne foreligger der ikke forbrugsdata for december måned, hvorfor disse er estimerede på baggrund af tidligere års data.
 - Emissionen opgøres på baggrund af den af Energinet offentliggjorte foreløbige miljødeklaration for det pågældende år (årgennemsnit) opdelt på DK1 og DK2 (www.energinet.dk/dta-om-energi/deklarationer-og-csr). Tidligere observationer er opgjort ud fra den seneste endelige miljødeklaration tilgængelig på rapporteringstidspunktet.
 - CO₂-fortrængning
 - Gennem ejerskabet af vindmøller og solcelleparker sker en såkaldt CO₂-fortrængning. Det skyldes, at elproduktionen fra disse vedvarende energikilder fortrænger elproduktion, der sker på grundlag af fossile brændsler, hvorved der følger en lavere emission af CO₂.
 - Opgørelsen er regionalt baseret, hvor energimixet - og dermed emissionsprofilen - i den regionale elproduktion anvendes.
 - CO₂-fortrængningen for danske vindmøller og solcelleparker opgøres på baggrund af den af Energinet offentliggjorte foreløbige miljødeklaration for det pågældende år (årgennemsnit) opdelt på DK1 og DK2 (www.energinet.dk/dta-om-energi/deklarationer-og-csr). Tidligere observationer er opgjort ud fra den endelige miljødeklaration, der offentliggøres med en betydelig tidsmæssig forsinkelse.
 - Da elproduktionen for dele af porteføljen ikke forelå for december måned 2023 på opgørelsestidspunktet er der anvendt estimater for denne måned.
 - Data er tilgængelige for 100 % af de direkte ejede vindmøller.
- Direkte Infrastruktur - danske ejendomme
 - Her er anvendt MSCI gennemsnitsmodel til at beregne carbon footprint, hvor ejendommene vil indgå i modellen med klassificeringen 'Real Estate'.

Danske realkreditobligationer

- Gennem ejerskabet af obligationer udstedt af danske realkreditinstitutter med pant i fast ejendom - private såvel som erhvervsjendomme - har PAD finansieret de til den faste ejendom knyttede emissioner stammende fra driften af disse.
- Det bemærkes, at der aktuelt udestår en endelig principiel afklaring omkring investors allokering af den fra investering i danske realkreditobligationer afledte emission i emissionsklasserne scope 1, 2 og 3. PAD har valgt at anvende en allokeringsmodel, der svarer til den for 2022 anvendte, så længe en endelig afklaring ikke er på plads.
- Fire danske realkreditinstitutter offentliggør emissionen stammende fra de ejendomme, der er finansieret igennem de respektive institutter. Der er på tværs af disse forskelle i hvilke ejendomstyper, der er medregnet.
- Emissionsestimationen foretages af realkreditinstitutterne på baggrund af FinansDanmark og Forsikring & Pensions fælles model "CO₂-model for den finansielle sektor", der tager afsæt i den generelle PCAF-model.
- Der er ikke adgang til specifikke data for de enkelte ejendommers varme-, el- og vandforbrug, hvorfor der tages udgangspunkt i ejendommens miljømærkning. Ud fra disse estimeres drift/brugs-emissionen på baggrund af byggeår, bygningstype, primær opvarmningskilde, geografisk lokation og bygningsareal. Der anvendes i denne forbindelse data fra Energistyrelsen og BBR-registret.
- Emissionen fra de enkelte ejendomme vægtes med 'Loan-To-Value' (LTV) for de respektive ejendomme, hvorved andelen af den samlede ejendoms forbrugsemission allokeres til ejeren af de pågældende bagvedliggende realkreditobligationer, der er brugt til at finansiere købet af de pågældende ejendomme.
- Der henvises til de danske realkreditinstitutter for en nærmere beskrivelse af deres estimationsmetoder.

- De LTV-vægtede emissioner vil variere over tid som følge af flere ting – herunder udviklingen i ejendomspriser, renteutvikling og finansieringsform (med/uden afdrag).
- Fastlæggelsen af emissionerne stammende fra investeringer i danske realkreditobligationer er foretaget ud fra de nominelle værdier på de pågældende obligationer og de samlede nominelle udstedelser på kapitalcenterniveau.
- Data er tilgængelige for omkring 99 % af investeringerne i danske realkreditobligationer.

Ejendomme

- Egen-forvaltede danske ejendomme
 - Opgørelsen af scope 1 og scope 2 CO₂e-udledningen er baseret på en bottom-up tilgang, hvor den aktuelle udledning opgøres på baggrund af det faktuelle forbrug. CO₂e-udledningen er opgjort som kg CO₂e pr. m² pr. år beregnet ud fra ejendommens bygningsareal. Opgørelsen er foretaget i overensstemmelse med de overordnede retningslinjer i GHG-protokollen.
 - Data er alene tilgængelige for egen-forvaltede danske ejendomme og leveres fra PADs ejendomsadministratorer.
 - Der tages udgangspunkt i geografisk baseret CO₂-opgørelse. Emission inkluderes hvor den opstår og opgøres opdelt på henholdsvis el, vand og varme. CO₂-udledningen fra fjernvarmeforbruget beregnes ud fra brændsler anvendt i det lokale fjernvarmenet.
 - CO₂-udledningen er opgjort på baggrund af kendte bagvedliggende emissions-faktorer for 2022. Faktorerne fra 2022 er fremskrevet til 2023 i overensstemmelse med den forventede udvikling i Energistyrelsens klimastatus og fremskrivning 2023. Vandregnskabet tilknyttes CO₂-udledningen fra de respektive vandforsyningsselskabers drift.
 - Der eksisterer alene emissionsdata for ejendomme i drift, hvorfor det alene er disse, der indgår i fastlæggelsen. Ejendomme under opførelse indgår således ikke i opgørelsen, hvilket påvirker dækningsgraden, som er 91 %.
- Udenlandske ejendomme (fonde)
 - MSCI gennemsnitsmodellen er anvendt til at estimere udledningen for investeringerne.
 - Dataleverandøren Burgiss leverer GIGS-industrigruppe klassificering og landekode for de enkelte aktiver i fondene.

Statsobligationer og supranationals

- Gennem ejerskabet af statsobligationer og obligationsudstedelser fra supranationale organisationer kan pensionsvirksomheden som investor siges indirekte at være med til at finansiere den produktion og deraf afledte CO₂-emission, der foregår i de respektive lande.
- Den beregnede metrik adskiller sig fra beregningen af klimaaftryk for selskaber, ved at være et produktionsintensitetstal beregnet med udgangspunkt i udledning fra indenlandsk produktion relativt til den pågældende stats bruttonationalprodukt.
- Opgørelsen følger den opgørelsestilgang som er anlagt af 'UN Framework Convention on Climate Change' (UNFCCC).
- De underliggende data fra UNFCCC leveres af ISS og opdateres løbende.
- Den anvendte metrik er beregnet ud fra den tilgang EU anlægger i SFDR Principal Adverse Indicators nr. 15.
- Data er tilgængelige for ca. 95 % af de pågældende obligationsinvesteringer.

Investeringer i skov (direkte ejet)

- Emissioner
 - Driften af skove medfører CO₂-emissioner.
 - Disse fastlægges af tilknyttede skov-managers i samarbejde med PADs samarbejdspartnere på området.
 - Der anvendes data for 2022, da data for 2023 ikke forelå på opgørelsestidspunktet.
 - Der er i data for 2022 opgjort emissioner på knap 87 % af investeringerne.
 - Det er ikke muligt at estimere emissionen fra den resterende del af porteføljen.
- CO₂-sekvestrering
 - Gennem investeringer i skov-aktiver sker en CO₂-sekvestrering (dræn) som følge af skovens vækst.
 - PAD har valgt at opgøre den CO₂-mæssige konsekvens af skovdriften - netto emission/ sekvestrering - ud fra følgende metrikker:
 - Emission fra driften.
 - Sekvestrering efter fældning - fra årets tilvækst i træmasse trækkes skovmassen, der er fældet.
 - Dræn fra langsigtet ophobning i træprodukter - salg og anvendelse af fældet skov i form af såkaldt HWP (Harvested Wood Products - træprodukter til brug for eksempelvis byggematerialer), hvor CO₂-lagringen regnes for at være langvarig (mindst 100 år), hvorfor det betragtes som en langsigtet lagring af CO₂ i henhold til GHG-protokollen. Denne kategori betragtes for nuværende som 'scope 3' fra skovinvesteringer, hvorfor de ikke indgår i nærværende rapportering.
 - Opgørelsen sker med input fra Sampension Administrationsselskabs samarbejdspartner på området med input fra tilknyttede skovforvaltere (TIMO's).
 - Hovedparten af emissions- og sekvestreringsdata er rapporterede data fra TIMO's. Der kan på nuværende tidspunkt være forskelle i de opgørelsesprincipper, der ligger bag de rapporterede data fra forskellige TIMO's. Det er Sampension Administrationsselskabs vurdering, at kvaliteten af de rapporterede data trods dette er betydeligt bedre end det, der kan opnås ud fra generel estimation af data.
 - Udviklingen og fastlæggelsen af internationale standarder for opgørelse af den biogene CO₂-sekvestrering ved skovdrift pågår i regi af GHG Protocol-organisationen i form af 'Land Sector and Removals Guidance'.
 - Sampension Administrationsselskab henholder sig i opgørelsen af GHG-metrikker til det udkast, der aktuelt er i høring blandt interessenter. I henhold til principperne under 'Net land management emissions and removals' opgøres og offentliggøres CO₂-sekvestrering ud fra en regnskabsmæssig tilgang.
 - Der anvendes data for 2022, da data for 2023 ikke forelå på opgørelsestidspunktet. Det er forventningen, at der vil være forskelle mellem den aktuelle opgørelsesmetode og de kommende opgørelsesprincipper.
 - Der er i data for 2022 opgjort CO₂-sekvestrering på omkring 87 % af investeringerne.

Beregninger af basisaftryk

Beregning af carbon footprint pr. 31. december 2019 (basisaftryk) bruges til at bestemme målsætninger til 2030.

Investeringer i Kredit

- Der er ikke adgang til gennemlyst data pr. 31. december 2019, men der foreligger en opgørelse over hvor meget der er investeret i hver GICS industrigruppe fordelt på EM og DM. Derved kan carbon footprint beregnes jf. MSCI gennemsnitsmodel.

Investeringer i Aktier

- Beregningen er foretaget gennem ISS på samme vis som dette års beregninger. Se afsnittet ovenfor.

Investeringer i PE, ejendomme og infrastruktur fonde

- Der er adgang til gennemlyst data pr. 31. december 2019 og beregningen er foretaget på samme vis som dette års beregninger. Se afsnittet ovenfor. Til basisaftrykket er 100 % af beregnede data modelleret.

Investeringer i danske realkredit obligationer

- Det antages, at danske realkreditobligationer har samme aftryk pr. 31. december 2019 som de har haft pr. 31. december 2022. Denne antagelse skyldes, at vi ikke har data før 2022.

Danske vindmøller

- Der er rapporteret carbon footprint for vindmøllerne fra ultimo 2022. Ligesom de danske realkreditter bruges tidligst tilgængelige observation som proxy. Dvs. vindmøllerne indgår med samme carbon footprint i 2019 som 2022.

Ved brug af MSCI gennemsnitsmodel er der hentet ISS data for 2019, hvor virksomhedslisten for MSCI-indeks er den, der gældende for ultimo 2023, således at virksomhedslisten for MSCI er den samme som for ultimo 2023 beregninger.

Pensionskas

seregnskab

Resultat- og totalindkomstopgørelse	43
Balance	44
Egenkapitalopgørelse	45
Noter til regnskabet	46

Pensionskasseregnskab

RESULTAT- OG TOTALINDKOMSTOPGØRELSE			
Note	T. kr.	2023	2022
2	Medlemsbidrag	451.980	440.319
	Medlemsbidrag, i alt	451.980	440.319
3	Renteindtægter og udbytter mv.	147.912	166.881
4	Kursreguleringer	733.158	-961.435
	Renteudgifter	-147	-1.240
5	Administrationsomkostninger ifm. investeringsvirksomhed	-40.872	-35.091
	Investeringsafkast, i alt	840.051	-830.885
	Pensionsafkastskat	-84.313	23.127
6	Udbetalte ydelser	-404.533	-367.757
	Pensionsydelser, i alt	-404.533	-367.757
11	Ændring i pensionshensættelser, i alt	-665.061	515.532
9	Ændring i overskudskapital	-21.634	48.182
5	Administrationsomkostninger	-5.519	-5.655
	Pensionsmæssige driftsomkostninger, i alt	-5.519	-5.655
	Overført investeringsafkast	-103.406	141.298
	PENSIONSTEKNISK RESULTAT	7.566	-35.839
	Egenkapitalens investeringsafkast	109.139	-177.948
	RESULTAT FØR SKAT	116.705	-213.788
	Pensionsafkastskat for egenkapitalen	-5.733	36.651
	ÅRETS RESULTAT	110.972	-177.137
	ANDEN TOTALINDKOMST, I ALT	0	0
	ÅRETS SAMLEDE TOTALINDKOMST	110.972	-177.137

Pensionskasseregnskab (fortsat)

BALANCE			
Note	T. kr.	2023	2022
	AKTIVER		
	Kapitalandele	1.765.141	1.781.078
	Investeringsforeningsandele	1.851.849	1.645.253
	Obligationer	3.446.387	3.404.676
	Pantesikrede udlån	56.488	56.440
7	Afledte finansielle instrumenter	257.464	347.892
	Indlån i kreditinstitutter	74.095	75.768
	Andre finansielle investeringsaktiver, i alt	7.451.424	7.311.106
	INVESTERINGSAKTIVER, I ALT	7.451.424	7.311.106
8	INVESTERINGSAKTIVER TILKNYTTET MARKEDSRENTEPRODUKTER	3.716.854	3.443.725
	Tilgodehavender hos medlemmer, i alt	23.953	6.203
	Andre tilgodehavender	134.023	49.868
	TILGODEHAVENDER, I ALT	157.976	56.070
	Likvide beholdninger	232.191	252.326
	Øvrige	71.218	136.598
	ANDRE AKTIVER, I ALT	303.409	388.924
	Tilgodehavende renter	38.539	23.564
	Andre periodeafgrænsningsposter	13.550	13.950
	PERIODEAFGRÆSNINGSPOSTER, I ALT	52.089	37.515
	AKTIVER, I ALT	11.681.752	11.237.339

BALANCE		2023	2022
Note	T. kr.		
PASSIVER			
	Overført overskud	1.508.497	1.440.627
EGENKAPITAL, I ALT		1.508.497	1.440.627
9	Overskudskapital	538.272	516.638
ANSVARLIG LÅNEKAPITAL, I ALT		538.272	516.638
10	Pensionshensættelser til gennemsnitsrenteprodukter	5.386.806	5.068.950
11	Pensionshensættelser til markedsrenteprodukter	3.532.956	3.192.905
PENSIONSMESSIGE HENSÆTTELSER, I ALT		8.919.762	8.261.855
12	Gæld til kreditinstitutter	268.517	498.285
13	Anden gæld	429.164	519.442
GÆLD, I ALT		697.681	1.017.728
PERIODEAFGRÆNSNINGSPOSTER		17.540	491
PASSIVER, I ALT		11.681.752	11.237.339
1	ANVENDT REGNSKABSPRAKSIS		
14	EVENTUALFORPLIGTELSER		
15	SIKKERHEDSSTILLELSER		
16	REALISERET RESULTAT OG FORDELING AF REALISERET RESULTAT		
17	FINANSIELLE INSTRUMENTER INDREGNET TIL DAGSVÆRDI		
18	OVERSIGT OVER BEHOLDNINGER OG AFKAST		
19	SUPPLERENDE NØGLETAL FOR PRODUKTER		
20	MARKEDSRENTEPRODUKTER, AFKAST MV. PR. INVESTERINGSPROFIL		
21	5 ÅRS HOVED- OG NØGLETAL		
22	RISIKOSTYRING		

Egenkapitalopgørelse

T. kr.	31.12.2023	31.12.2022
Egenkapital 1. januar	1.440.627	2.036.319
Overført overskud 1. januar	1.440.627	2.036.319
Periodens resultat	110.972	-177.137
Egenkapital tilskud ifm. omvalg	4.115	-358.598
Tillægspensioner	-47.217	-59.957
Overført overskud 31. december	1.508.497	1.440.627
Egenkapital 31. december	1.508.497	1.440.627
Kapitalgrundlag		
Egenkapital	1.508.497	1.440.627
Overskudskapital	538.272	516.638
Forskel mellem regnskabs- og solvensmæssige hensættelser	7.765	-4.061
Kapitalgrundlag	2.054.534	1.953.204

Noter til regnskabet

1 Anvendt regnskabspraksis

GENERELT

Pensionskassens årsrapport er aflagt i overensstemmelse med lov om finansiel virksomhed samt Finanstilsynets bekendtgørelse om finansielle rapporter for forsikringselskaber og tværgående pensionskasser (regnskabsbekendtgørelsen).

Anvendt regnskabspraksis er uændret i forhold til årsrapporten for 2022, med undtagelse af ændret indregning af negativ pensionsafkastskat (individuel og på institut niveau) på grund af rettelse af fejl, som beskrevet nedenfor.

Alle beløb i regnskabet præsenteres i hele tusinde kr. Hvert tal afrundes for sig, og der kan derfor forekomme mindre forskelle mellem de anførte totaler og summen af de underliggende tal.

Rettelse af fejl i anvendt regnskabspraksis vedrørende pensionsafkastskat

PAD er blevet opmærksom på en fejl i den hidtil anvendte regnskabspraksis. Den regnskabsmæssige behandling af posten 'Pensionsafkastskat' i resultatopgørelsen har således ikke været i overensstemmelse med ordlyden i regnskabsbekendtgørelsens §28 (tidligere §27), idet regnskabsposten har indeholdt indregning af værdien af udskudte pensionsafkastskatteaktiver (PAL-aktiver). Samtidig har udskudte PAL-aktiver fejlagtigt været indregnet som selvstændige aktiver under posten 'Andre aktiver' i balancen.

Udskudt pensionsafkastskat skal i regnskabs balance i stedet indregnes direkte i regnskabsposten 'Pensionsmæssige hensættelser' i henhold til regnskabsbekendtgørelsens § 68 (tidligere §66) og med virkning på regnskabsposten 'Ændring i pensions-hensættelser' i regnskabs resultatopgørelse. Det er således kun den pensionsafkastskat, som skal betales for året, der skal indgå i posten 'Pensionsafkastskat' i resultatopgørelsen.

PAD har i december 2023 ansøgt om Finanstilsynets tilladelse til at korrigerer regnskabsinformationerne for 2022 i årsrapporten for 2023. Finanstilsynet har den 19. januar 2024 givet PAD tilladelse til dette.

Rettelse af ovenstående fejl betyder, at regnskabspraksis vedrørende udskudte PAL-aktiver er ændret med virkning for 1. januar 2022, og at sammenligningstal for 2022 er korrigeret i regnskabet samt fem-årsoversigten over hoved- og nøgletal, hvor det er relevant. Det har ikke været praktisk muligt at foretage korrektion af sammenligningstal vedrørende tidligere år. Rettelserne har samlet set ikke påvirket årets resultat og egenkapital i pensionskassen for 2022, der således er uændret i forhold til den aflagte årsrapport for 2022.

Nedenfor er angivet effekten for resultatopgørelse og balance samt specifikation af de poster, som er tilpasset.

Mio. kr.	Oprindelig 2022	Ændring	Korrigeret 2022
Resultatopgørelse			
Medlemsbidrag, i alt	440.319		440.319
Investeringsafkast, i alt	-830.885		-830.885
Pensionsafkastskat	131.401	-108.274	23.127
Pensionsydelser, i alt	-367.757		-367.757
Ændring i pensions-hensættelser, i alt	407.258	108.274	515.532
Ændring i overskudskapital	48.182		48.182
Pensionsmæssige driftsomkostninger, i alt	-5.655		-5.655
Overført investeringsafkast	141.298		141.298
Pensionsteknisk resultat	-35.839		-35.839
Egenkapitalens investeringsafkast	-177.948		-177.948
Resultat før skat	-213.788		-213.788
Pensionsafkastskat for egenkapitalen	36.651		36.651
Årets resultat	-177.137		-177.137
Aktiver			
Investeringsaktiver, i alt	7.311.106		7.311.106
Investeringsaktiver tilknyttet markedsrenteprodukter	3.443.725		3.443.725
Tilgodehavender, i alt	56.071		56.071
Likvide beholdninger	252.326		252.326
Øvrige	244.871	-108.274	136.597
Andre aktiver, i alt	497.197	-108.274	388.923
Periodeafgrænsningsposter, i alt	37.514		37.514
Aktiver, i alt	11.345.613	-108.274	11.237.339

Mio. kr.	Oprindelig 2022	Ændring	Korrigeret 2022
Passiver			
Egenkapital, i alt	1.440.627		1.440.627
Ansvarlig lånekapital, i alt	516.638		516.638
Pensionshensættelser til gennemsnitsrenteprodukter	5.177.224	-108.274	5.068.950
Pensionshensættelser til markedsrenteprodukter	3.192.905		3.192.905
Pensionsmæssige hensættelser, i alt	8.370.129	-108.274	8.261.855
Gæld, i alt	1.017.728		1.017.728
Periodeafgrænsningsposter	491		491
Passiver, i alt	11.345.613	-108.274	11.237.339

Ændring i hensættelser fordeler sig således

Mio. kr.	Oprindelig 2022	Ændring	Korrigeret 2022
Ændring i hensættelser			
til gennemsnitsrenteprodukter	1.559.938	108.274	1.668.212
Ændring i hensættelser til markedsrenteprodukter			
Egenkapital tilskud efter PAL ført direkte på balancen	358.598		358.598
Bonusbetalt præmie til gruppelev	-3.593		-3.593
Ændring i hensættelser, resultatopgørelse	407.258	108.274	515.532

Specifikation af Pensionshensættelser til gennemsnitsrenteprodukter, i alt

Mio. kr.	Oprindelig 2022	Ændring	Korrigeret 2022
Garanterede ydelser	68.299	-1.223	67.076
Bonuspotentiale på ugaranterede ydelser	4.867.355	-97.172	4.770.183
Individuelt bonuspotentiale	7.051	-102	6.949
Kollektivt bonuspotentiale	233.854	-9.777	224.077
Risikomargen	665		665

Pensionshensættelser til gennemsnitsrenteprodukter, i alt

Mio. kr.	Oprindelig 2022	Ændring	Korrigeret 2022
Pensionshensættelser til gennemsnitsrenteprodukter, i alt	5.177.224	-108.274	5.068.950

Specifikation af PAL-aktiver under Andre aktiver, Øvrige

Mio. kr.	Oprindelig 2022	Ændring	Korrigeret 2022
Udskudte PAL-aktiver	223.370	-108.274	115.096
Andet	21.502		21.502
Andre aktiver, Øvrige, i alt	244.871	-108.274	136.597

Fordeling af realiseret resultat

De over for Finanstilsynet anmeldte regler for beregning og fordeling af resultatet mellem egenkapitalen, overskudskapitalen og medlemmerne er følgende:

Egenkapitalen og overskudskapitalen (kapitalgrundlaget) tildeles en forholdsmæssig andel af årets investeringsafkast i gennemsnitsrentemiljøet.

For pensionsaftaler med ubetingede tilsagn tildeles kapitalgrundlaget en betaling (risikoforrentning) på 1 % af depoterne. Kapitalgrundlaget tildeles ikke betaling vedrørende aftaler med betingede tilsagn. Medlemmerne tildeles resten, svarende til årets realiserede resultat fratrukket den beregnede tildeling til kapitalgrundlaget.

Generelt om indregning og måling

I resultatopgørelsen indregnes alle årets indtægter i takt med, at de indtjenes, og alle årets omkostninger i takt med, at de afholdes. Alle gevinster og tab, værdireguleringer, afskrivninger, nedskrivninger og tilbageførsel af beløb, der tidligere har været indregnet i resultatopgørelsen, indgår i resultatopgørelsen.

Aktiver indregnes i balancen, når det er sandsynligt, at fremtidige økonomiske fordele vil tilflyde pensionskassen, og aktivets værdi kan måles pålideligt. Forpligtelser indregnes i balancen, når det er sandsynligt, at fremtidige økonomiske fordele vil fragå pensionskassen, og forpligtelsens værdi kan måles pålideligt.

Finansielle instrumenter og afledte finansielle instrumenter indregnes på handelsdagen.

Der foretages ikke modregning af finansielle aktiver og finansielle forpligtelser med samme modpart, selv om pensionskassen har ret til det, idet afhændelse af aktivet og afviklingen af forpligtelsen ikke sker samtidigt.

Ved første indregning benyttes kostpris, som svarer til dagsværdi. Efterfølgende måles aktiver og forpligtelser primært til dagsværdi. Dette er nærmere beskrevet under de enkelte regnskabsposter.

Ved indregning og måling tages hensyn til forudsigelige tab og risici, der fremkommer inden årsrapporten aflægges, og som be- eller afkræfter forhold, der eksisterede på balancedagen.

Som målevaluta anvendes danske kroner. Alle andre valutaer anses som fremmed valuta.

Regnskabsmæssige skøn

Ved udarbejdelse af årsregnskabet foretager ledelsen en række skøn og vurderinger om fremtidige forhold, som har indflydelse på den regnskabsmæssige værdi af aktiver og forpligtelser.

De anvendte skøn og vurderinger er baseret på forudsætninger, som ledelsen anser for forsvarlige, men som i sagens natur er usikre og uforudsigelige. Forudsætningerne kan være ufuldstændige, og uforudsete fremtidige begivenheder eller omstændigheder kan opstå.

De områder, hvor ledelsens skøn og vurderinger har den væsentligste effekt på årsregnskabet, er:

Note	Væsentlige skøn, estimater og forudsætninger
Note 10	Hensættelser til gennemsnitsrenteprodukter Input til opgørelsen: <ul style="list-style-type: none">• Rentekurve til tilbagediskontering• Indregnet forventet fremtidig levetidstrend• Dødelighed• Invalidehyppighed• Tilbagekøbs- og fripolicesandsynlighed• Pensioneringstidspunkt
Note 17	Finansielle instrumenter indregnet til dagsværdi
Note 17	Unoterede kapitalandele, inkl. private equity-, ejendoms- og skovfonde Input til opgørelserne: <ul style="list-style-type: none">• Forventede cash flows• Rentekurve til tilbagediskontering
Note 17	Unoterede obligationer, inkl. kreditobligationer og strukturerede obligationer Input til opgørelserne: <ul style="list-style-type: none">• Priser for sammenlignelige obligationer• Indikative priser fra investeringsbanker

Målingen af pensionshensættelser til gennemsnitsrentekontrakter opgøres ved en aktuariemæssig beregningsmetode, hvortil en række input i form af beregninger eller forudsætninger anvendes. Målingen er især påvirket af usikkerhed på den anvendte rentekurve til tilbagediskontering og den indregnede forventede fremtidige levetidstrend, der er fastlagt som Finanstilsynets benchmark. De anvendte forudsætninger ved målingen omfatter herudover væsentligst dødelighed,

invalidehyppighed, fripolicesandsynlighed samt udtrædelsesgodtgørelser.

Måling af investeringsaktiver placeret i dagsværdihierarkiets niveau 3 er pga. illikviditet og tidsmæssig forskydning forbundet med større usikkerhed end mere likvide aktiver placeret i niveau 1 og 2, hvor måling af dagsværdi sker ud fra en offentlig tilgængelig kurs på et aktivt marked eller ud fra input, der i væsentligt omfang er direkte observerbare. Måling af investeringsaktiver placeret i niveau 3 har derfor typisk den højeste usikkerhedsmargin, da målingen ofte baseres på ikke-observerbare input, hvilket betyder, at der kan forekomme større afvigelser i forhold til en anden virksomheds måling af det samme aktiv. Ud over usikkerhed knyttet til dagsværdien er der som omtalt under afsnittet om risikostyring en risiko knyttet til, at større salg af illikvide aktiver over en kort tidsperiode ikke kan ske til samme priser som mindre salg. Pensionskassen er dog ikke i praksis udsat for nævneværdig risiko for at skulle sælge illikvide aktiver på ufordelagtige vilkår. Beholdningen af de mest likvide aktiver indplaceret i dagsværdihierarkiets niveau 1 overstiger langt de årlige betalingsforpligtelser.

Nærtstående parter

Nærtstående parter for pensionskassen er bestyrelse og direktion.

RESULTATOPGØRELSE

Pensionsteknisk resultat

Medlemsbidrag

Under medlemsbidrag indregnes ordinære bidrag vedrørende regnskabsåret på forfaldstidspunktet og indskud indregnes på betalingstidspunktet. Arbejdsmarkedsbidrag er fratrukket i posten.

Investeringsafkast

Renteindtægter og udbytter mv.

Posten indeholder årets renter fra finansielle investeringsaktiver og likvide beholdninger, indeksregulering af indeksobligationer og modtagne udbytter af kapitalandele, herunder aktier og investeringsfonde.

Noter til regnskabet (fortsat)

Kursreguleringer

Posten omfatter realiserede og urealiserede nettogevinst/-tab på investeringsaktiver, herunder valutakursreguleringer.

Valutakursreguleringer indeholder værdiregulering, der kan henføres til valutakursforskelle ved omregning til danske kroner.

Aktiver og passiver i fremmed valuta omregnes til danske kroner efter lukkekursen på balancedagen. Transaktioner i året omregnes til transaktionsdagens valutakurs, og såvel realiserede som urealiserede valutakursgevinster og kurstab indregnes i resultatopgørelsen.

Renteudgifter

Posten renteudgifter indeholder primært årets renteudgifter vedrørende investeringsaktiviteter.

Administrationsomkostninger i forbindelse med investeringsvirksomhed

Posten indeholder vederlag for administration, en andel af direkte afholdte administrationsomkostninger, depotgebyrer, etableringsomkostninger og performance fees vedrørende fonde, samt handelsomkostninger vedrørende værdipapirhandel.

Omkostninger vedrørende fonde mv. indgår i posten i det omfang, der er modtaget oplysninger herom.

Pensionsafkastskat

Posten pensionsafkastskat indeholder den pensionsafkastskat, som skal betales for regnskabsåret på vegne af medlemmerne. Negativ pensionsafkastskat (individuel og på institut niveau) indregnes i opgørelsen af pensionsmæssige hensættelser.

Den individuelle pensionsafkastskat beregnes ud fra det afkast, der tilskrives medlemmernes depoter, idet der dog tages højde for eventuel friholdt værdi.

Den ufordelte pensionsafkastskat (institut niveau) beregnes med udgangspunkt i forskellen mellem medlemmernes andel af årets investeringsafkast og det afkast, som

er tilskrevet medlemmernes depoter, idet der dog tages højde for eventuel friholdt værdi.

Egenkapitalens og overskudskapitalens andel af pensionsafkastskat beregnes på baggrund af andelen af realiseret resultat. Negativ pensionsafkastskat vedrørende egenkapital og overskudskapital indregnes i resultatopgørelsen under posten Pensionsafkastskat og som et udskudt PAL-aktiv under posten Andre aktiver.

Pensionsydelse

Udbetalte ydelser indeholder årets udbetalte pensionsydelse. Egenkapitalens andel af udbetalte pensionsydelse er dog ført direkte under egenkapitalen.

Ændring i pensionshensættelser

Posten omfatter årets ændring i pensionshensættelser vedrørende både gennemsnitsrenteprodukter og markedsrenteprodukter.

Ændring i overskudskapital

Posten omfatter årets ændring i overskudskapital, som består af individuelle særlige bonushensættelser.

Pensionsmæssige driftsomkostninger

Pensionsmæssige driftsomkostninger omfatter et administrationshonorar i henhold til administrationsaftale med Sampension Administrationsselskab A/S samt direkte afholdte omkostninger. Administrationsomkostningerne er opdelt på pensionsvirksomhed og investeringsvirksomhed.

Overført investeringsafkast

Det pensionstekniske resultat er fratrukket overført investeringsafkast, der udgør egenkapitalens investeringsafkast.

Pensionsafkastskat for egenkapitalen

Posten omfatter egenkapitalens andel af den samlede pensionsafkastskat.

Anden totalindkomst

Anden totalindkomst anføres separat i forlængelse af resultatopgørelsen. I anden totalindkomst indgår poster, som føres direkte på egenkapitalen via anden totalindkomst.

BALANCE

Investeringsaktiver

Kapitalandele og investeringsforeningsandele

Børsnoterede kapitalandele og investeringsforeningsandele måles til dagsværdi på balancedagen. Den svarer normalt til andelenes offentlige pris fastsat på et aktivt marked (lukkekursen).

Unoterede kapitalandele og investeringsforeningsandele måles til en skønnet dagsværdi. Den er ultimo året normalt baseret på tredje kvartals rapportering fra fund managers justeret for efterfølgende kapitaluddelser, kapitalnedsættelser og udbytte indtil statutidspunktet. Endvidere værdireguleres de enkelte andele diskretionært, hvis det skønnes, at den justerede indre værdi ikke afspejler andelenes dagsværdi.

Obligationer

Børsnoterede obligationer måles til dagsværdi på balancedagen. Den svarer normalt til obligationens offentlige pris fastsat på et aktivt marked (lukkekursen). For obligationer, hvor der ikke foreligger en offentlig pris fastsat på et aktivt marked, sker målingen på grundlag af enten

- offentlige priser på sammenlignelige obligationer justeret for eventuelle forskelle
- indikative priser modtaget fra investeringsbanker
- DCF-model på grundlag af skøn over bl.a. diskonteringsrentekurve, risikopræmier, førtidsindfrielse samt omfang af misligholdelse og dividende på bagvedliggende lån.

Dagsværdi af udtrukne obligationer måles til nutidsværdi.

Pantesikrede udlån

Pantesikrede udlån måles til dagsværdi på balancedagen. Værdireguleringer føres i resultatopgørelsen under kursreguleringer.

Afledte finansielle instrumenter

Afledte finansielle instrumenter måles til dagsværdi på balancedagen. Den fastsættes for børsnoterede instrumenter med

en lukkekurs, mens OTC-instrumenters dagsværdi fastsættes med generelt accepterede metoder på grundlag af observerbare markedsdata.

Værdireguleringer føres i resultatopgørelsen under kursreguleringer.

Indlån i kreditinstitutter

Indlån i kreditinstitutter er aftaleindskud i kreditinstitutter og måles til dagsværdi.

Investeringsaktiver tilknyttet markedsrenteprodukter

Investeringsaktiver tilknyttet markedsrenteprodukter måles efter samme praksis som beskrevet for pensionskassens investeringsaktiver ovenfor og specificeres i en note til balanceposten.

Tilgodehavender

Tilgodehavender måles til pålydende værdi med fradrag af nedskrivninger til imødegåelse af tab. Nedskrivning til imødegåelse af tab opgøres på grundlag af en individuel vurdering af de enkelte tilgodehavender.

Andre aktiver

Likvide beholdninger

Likvide beholdninger består af indlån i kreditinstitutter. Likvide beholdninger måles til dagsværdi.

Øvrige

Øvrige består bl.a. af tilgodehavende pensionsafkastskat.

Periodeafgrænsningsposter

Periodeafgrænsningsposter indregnet under aktiver omfatter tilgodehavende renter samt afholdte omkostninger vedrørende efterfølgende regnskabsår. Periodeafgrænsningsposter måles til amortiseret kostpris, hvilket sædvanligvis svarer til nominel værdi.

Ansvarlig lånekapital

Overskudskapital

I overskudskapital indgår individuelle særlige bonushensættelser (bonuskapital). Over-

skudskapital forrentes som egenkapitalen og indgår i kapitalgrundlaget til dækning af solvenskapitalkrav.

Overskudskapital bliver opbygget af fem pct. af medlemsbidraget for gennemsnitsrente-produkter og to pct. af medlemsbidrag for markedsrenteprodukter.

Pensionsmæssige hensættelser

Pensionshensættelser, gennemsnitsrenteprodukter

Pensionshensættelserne opgøres til markedsværdi i henhold til principper anmeldt til Finanstilsynet. Ved opgørelse af hensættelserne anvendes den rentekurve, som offentliggøres af EIOPA i henhold til Solvens II direktivet, eller en rentekurve, der ikke afviger væsentligt herfra. Ved opgørelsen anvendes endvidere forudsætninger om dødelighed, invalidehyppighed, omskrivning til fripolice, udtrædelsesgodtgørelser og et skøn for forventede fremtidige levetidsforbedringer, der er fastlagt som Finanstilsynets benchmark.

Pensionskassen har én kontributionsgruppe. Pr. 1. januar 2022 blev gennemsnitsrentebeholdningen opdelt i to selvstændige kontributionsgrupper, en med ubetingede tilsagn og en med betingede tilsagn.

Garanterede ydelser

Garanterede ydelser omfatter forpligtelser til at betale ydelser. Garanterede ydelser opgøres som nutidsværdien af de ydelser, der er garanteret ordningen (ubetinget), med tillæg af nutidsværdien af den forventede fremtidige udgift til administration af ordningen og med fradrag af nutidsværdien af de aftalte fremtidige bidrag.

Ugaranterede ydelser

Bonuspotentiale på ugaranterede ydelser omfatter pensionskassens gennemsnitsrenteordninger med en betinget ydelsesgaranti og opgøres som værdien af de aftalte ydelser. Værdien fastsættes efter samme metode, som anvendes for de garanterede ydelser. For rentegruppe F udgør bonuspotentiale på ugaranterede ydelser værdien af aktiverne.

Individuelt bonuspotentiale

Individuelt bonuspotentiale omfatter forpligtigelser til at yde bonus. Individuelt bonuspotentiale opgøres som værdien af medlemmernes opsparing med fradrag af de garanterede eller ugaranterede ydelser. Medlemmernes andel af et fald i aktivernes værdi indregnes primært ved at nedbringe kollektivt bonuspotentiale, jf. nedenfor. Hvis kollektivt bonuspotentiale ikke kan absorbere faldet i aktivernes værdi, reduceres individuelt bonuspotentiale i henhold til pensionskassens anmeldte regler for overskudsfordeling.

Kollektivt bonuspotentiale

Kollektivt bonuspotentiale omfatter medlemmernes andel af realiserede resultater, der endnu ikke er tilskrevet den enkelte ordning.

Akkumuleret værdiregulering

Akkumuleret værdiregulering indeholder merhensættelser udover de retrospektive hensættelser. Derudover er indeholdt udskudte pensionsafkastskatteaktiver, der er beregnet på diskonteret basis.

Fortjenstmargen

Fortjenstmargen består af nutidsværdien af den forventede fremtidige fortjeneste i de resterende perioder for pensionsaftaler, som pensionskassen har indgået. Fortjenstmargen på pensionskassens pensionsaftaler udgør nul, da al fortjeneste tilgår medlemmerne.

Risikomargen

Pensionshensættelserne for bestanden af garanterede ordninger tillægges en risikomargen. Risikomargen er det beløb, som forventes at skulle betales til en anden pensionsvirksomhed for at overtage risikoen for, at omkostningerne ved at afvikle bestanden af pensionsaftaler afviger fra den opgjorte nutidsværdi af de forventede betalingsstrømme. Risikomargen opgøres som en justering til de væsentligste intensiteter i beregningen af nutidsværdien af de forventede betalingsstrømme.

Hensættelser til markedsrenteprodukter

Hensættelser til markedsrenteprodukter opgøres til markedsværdien af de modsvarende netto investeringsaktiver. Derudover reguleres for udskudte pensionsafkastskatteaktiver.

Noter til regnskabet (fortsat)

Gæld

Gæld til kreditinstitutter

Gæld til kreditinstitutter omfatter blandt andet gæld vedrørende repoforretninger. Repoforretninger, som er solgte værdipapirer, hvor der samtidig med salget er indgået aftale om tilbagekøb, indregnes i balancen, som om værdipapirerne fortsat var en del af beholdningen. Det modtagne vederlag indregnes som gæld til kreditinstitutter og måles til dagsværdi.

Anden gæld

Anden gæld omfatter gæld vedrørende obligationskøb som følge af handler med lang valør samt afledte finansielle instrumenter og måles til dagsværdi. Herudover indgår skyldig pensionsafkastskat i posten.

Periodeafgrænsningsposter

Periodeafgrænsningsposter indregnet under passiver omfatter modtagne betalinger vedrørende indtægter i efterfølgende regnskabsår. Periodeafgrænsningsposter måles til amortiseret kostpris, hvilket sædvanligvis svarer til nominal værdi.

HOVED- OG NØGLETAL

Pensionskassens hoved- og nøgletal udarbejdes efter reglerne i bekendtgørelse om finansielle rapporter for forsikringselskaber og tværgående pensionskasser. For yderligere oplysninger henvises til Nøgletalsdefinitioner side 74.

Note	T. kr.	2023	2022
2	Medlemsbidrag		
	Ordinære medlemsbidrag	412.876	402.216
	Indskud	39.105	38.103
	Medlemsbidrag, i alt	451.980	440.319
	Medlemsbidrag kan fordeles således		
	Kontrakter med bonusordning	213.547	249.122
	Markedsrenteprodukter	238.434	191.197
	I alt	451.980	440.319
	Ordinære bidrag fordelt efter medlemmernes bopæl		
	Danmark	410.532	400.464
	Andre EU-lande	1.735	1.153
	Øvrige lande	609	599
	I alt	412.876	402.216
	Antal medlemmer	11.122	10.959
	Heraf antal medlemmer med markedsrentekontrakter	4.093	3.793
3	Renteindtægter og udbytter mv.		
	Udbytte af kapitalandele	26.293	30.207
	Udbytte af investeringsforeningsandele	915	525
	Renter af obligationer	116.893	83.637
	Renter af pantsikrede udlån	4.051	2.267
	Øvrige renteindtægter	8.105	1.618
	Indeksregulering	-7.186	47.939
	Renteafdækningsinstrumenter	-1.159	688
	Renteindtægter og udbytter mv., i alt	147.912	166.881
4	Kursreguleringer		
	Kapitalandele	26.767	251.388
	Investeringsforeningsandele	476.523	-376.055
	Obligationer	202.593	-644.048
	Pantesikrede udlån	857	-2.464
	Afledte finansielle instrumenter	31.720	-196.248
	Indlån i kreditinstitutter	-5.303	5.991
	Kursreguleringer, i alt	733.158	-961.435

Noter til regnskabet (fortsat)

Note	T. kr.	2023	2022
5	Administrationsomkostninger		
	Pensionskassen indgår i administrationsfællesskabet Sampension Administrationselskab A/S, som PAD har indgået administrationsaftale med. Alle medarbejdere er ansat i og aflønnes af Sampension Administrationselskab A/S. Pensionskassens andel heraf afregnes via administrationsvederlaget. Vederlag til bestyrelsen afholdes dog direkte af pensionskassen. Ansvarlige for kontrolfunktioner er endvidere ansat i pensionskassen. I administrationsomkostninger ifm. forsikrings- og investeringsvirksomhed indgår følgende personaleudgifter:		
	Vederlag til bestyrelse	-934	-935
	Personaleudgifter, i alt	-934	-935
	Vederlag til direktion, bestyrelse og væsentlige risikotagere		
	Vederlag til direktion og ansatte, hvis aktiviteter har væsentlig indflydelse på virksomhedens risikoprofil, er fordelt efter ejerandele til de enheder, der indgår i og ejer administrationsfællesskabet Sampension Administrationselskab A/S. PAD ejer 3 % af Sampension Administrationselskab A/S. PAD's andel af direktionens samlede vederlag på 4,5 mio. kr. (4,0 mio. kr. i 2022) udgør 0,141 mio. kr. (0,120 mio. kr. i 2022).		
	Bestyrelse		
	Honorar til bestyrelse	-934	-935
	Antal personer	7	7
	Væsentlige risikotagere		
	Fast løn inkl. pension til ansatte, hvis aktiviteter har væsentlig indflydelse på virksomhedens risikoprofil *)	-408	-343
	Antal personer	7	7
	Honorar til ansvarshavende aktuar		
	Honoraret afholdes af administrationsfællesskabet og afregnes via administrationsvederlag	-100	-90
	*) Oplysninger om variabel løn, herunder oplysning om fordeling af variabel løn på tildelte, udbetalte og udskudte dele samt om fordeling på kontanter og efterstillet gæld er udeladt, da det ville medføre oplysning om enkeltpersoners individuelle løn.		
	Der er ikke fastsat særlige incitamentsprogrammer for ledelsen eller udbetalt variabel løn til ledelsen, og der er heller ikke pensionsforpligtelser udover løbende pensionsbidrag, som indgår i ovennævnte omkostninger.		
	Der er ikke tildelt eller udbetalt nyansættelses- eller fratrædelsesgodtgørelser til direktion, bestyrelse eller ansatte, hvis aktiviteter har væsentlig indflydelse på virksomhedens risikoprofil.		
	Samlet honorar til generalforsamlingsvalgte revisorer		
	PricewaterhouseCoopers, Statsautoriseret Revisionspartnerselskab		
	Lovpligtig revision	-287	-278
	Andre erklæringsopgaver med sikkerhed	-108	-56
	Skatterådgivning	-127	0
		-523	-334

Ud over de nævnte honorarer er der afholdt udgifter til pensionskassens interne revision.

Alle beløb er angivet inkl. moms.

PricewaterhouseCoopers Statsautoriseret Revisionspartnerselskab har ud over lovpligtig revision af årsregnskabet afgivet øvrige lovpligtige erklæringer med sikkerhed, afgivet branchebestemt erklæring om ÅOP & ÅOK samt ydet skatte-, moms- og afgiftsmæssig rådgivning.

Note 5 fortsat

Note	T. kr.	2023	2022
6	Udbetalte ydelser		
	Pensions- og renteydelser	-323.884	-328.444
	Udtrædelsesgodtgørelser mv.	-112.859	-84.308
	Kontant udbetalte bonusbeløb	-15.008	-14.962
	Udbetalte pensionsydelser, i alt	-451.750	-427.714
	Indregnet i resultatopgørelsen	-404.533	-367.757
	Udlodning fra egenkapitalen	-47.217	-59.957
	Udbetalte ydelser, i alt	-451.750	-427.714
7	Afledte finansielle instrumenter		
	2023	Positiv dagsværdi	Negativ dagsværdi
	Renteafdækningsinstrumenter mv.:		
	Renteswaps	152.617	170.989
	Swaptions	50.959	72.622
	CDS'er	13.006	206
	Option på futures	3.923	1.421
	Renteafdækningsinstrumenter, i alt	220.504	245.238
	Valutabaserede afledte finansielle instrumenter	90.714	21.639
	TRS Equity	48.646	47.203
	Afledte finansielle instrumenter i alt	359.864	314.080
	Dagsværdi indgår i posten Afledte finansielle instrumenter	257.464	
	Dagsværdi indgår i posten Investeringsaktiver tilknyttet markedsrenteprodukter, jf. note 8	102.400	
	Dagsværdi indgår i posten Anden gæld, jf. note 13		314.080
	Bogført værdi, netto (aktiv)	45.784	
	T. kr.	2023	2022
	Der er indgået aftaler om sikkerhedsstillelse for afledte finansielle instrumenter.		
	Pensionskassen har modtaget sikkerhedsstillelse i form af likvide obligationer svarende til en dagsværdi på	111.362	150.433
	Pensionskassen har stillet sikkerhed i form af likvide obligationer svarende til en dagsværdi på (passiv)	-72.126	-123.825
	Collateral, netto (aktiv)	39.236	26.608

Herudover er der til effektiv porteføljestyling i markedsrentemiljøet anvendt aktiefutures med en samlet eksponering på -119 mio. kr. (-55 mio. kr. i 2022) og i gennemsnitrentemiljøet -155 mio. kr. (-79 mio. kr. i 2022). Til afdækning af renterisiko på obligationsbeholdningen er der anvendt obligationsfutures med en samlet eksponering på 1 mio. kr. (-90 mio. kr. i 2022) markedsrente og -56 mio. kr. (-361 mio. kr. i 2022) i gennemsnitsrente. Da der foretages løbende afregning af gevinst/tab er dagsværdien nul.

Note 7 fortsættes næste side

Noter til regnskabet (fortsat)

Note 7 fortsat

7 Afledte finansielle instrumenter (fortsat)		
2022	Positiv dagsværdi	Negativ dagsværdi
Renteafdækningsinstrumenter mv.:		
Renteswaps	208.916	238.704
Swaptions	69.479	130.332
CDS'er	1.404	1.023
Option på futures	6.590	8.934
Renteafdækningsinstrumenter, i alt	286.390	378.993
Valutabaserede afledte finansielle instrumenter	191.752	20.635
TRS Equity	0	151
Afledte finansielle instrumenter i alt	478.141	399.780
Dagsværdi indgår i posten Afledte finansielle instrumenter	347.892	
Dagsværdi indgår i posten Investeringsaktiver tilknyttet markedsrenteprodukter, jf. note 8	130.249	
Dagsværdi indgår i posten Anden gæld, jf. note 13		399.780
Bogført værdi, netto (aktiv)	78.362	
T. kr.	2023	2022
8 Investeringsaktiver tilknyttet markedsrenteprodukter		
3 i 1 Livpension		
Kapitalandele	1.149.801	1.123.306
Investeringsforeningsandele	1.399.753	1.167.174
Obligationer	1.027.713	982.236
Pantesikrede udlån	11.237	11.282
Indlån i kreditinstitutter	24.225	29.242
Afledte finansielle instrumenter, jf. note 7	102.400	130.249
Investeringsaktiver tilknyttet markedsrenteprodukter, i alt	3.715.130	3.443.489
Linkpension		
Kapitalandele vedr. Linkpension	24	0
Investeringsforeningsandele vedr. Linkpension	1.673	235
SP Invest vedr. Linkpension	27	0
Investeringsaktiver, i alt	1.724	235
Investeringsaktiver tilknyttet markedsrenteprodukter, i alt	3.716.854	3.443.725
9 Overskudskapital		
Overskudskapital primo	516.638	564.820
Overført til egenkapital, regulering	15	15
Overført fra medlemsbidrag	15.493	15.682
Udbetalt til kunder	-23.325	-24.217
Risikoforrentning	188	0
Dækning af tab vedr. omkostnings- og risikogrupper	-3.891	-4
Afkast for året efter PAL	33.153	-39.658
Overskudskapital, i alt	538.272	516.638

Note	T. kr.	2023	2022
10	Pensionshensættelser til gennemsnitsrenteprodukter		
	Pensionshensættelser til gennemsnitsrenteprodukter specificeres således		
	Pensionshensættelser primo	5.068.951	6.737.162
	Kollektivt bonuspotentiale primo	-223.594	-770.942
	Anvendt af individuelt bonus til dækning af tab primo	9.631	0
	Akkumuleret værdiregulering primo	77.495	-45.637
	Retrospektive pensionshensættelser primo	4.932.482	5.920.583
	Medlemsbidrag, gennemsnitsrente	213.558	249.122
	Overført til overskudskapital	-10.534	-12.098
	Afkasttilskrivning efter pensionsafkastskat	141.752	118.855
	Overført mellem klasse I og klasse III	-1.780	-1.078.197
	Pensionsydelse	-235.979	-246.394
	Omkostningsbidrag efter tilskrivning af omkostningsbonus	-3.643	-3.926
	Risikogevinst efter tilskrivning af risikobonus	12.472	-3.599
	Bonusbetalt præmie gruppeliv	-1.829	-1.807
	Medlemmernes gruppelivspræmier	-3.513	-4.389
	Andet	-2.842	-7.422
	Retrospektive pensionshensættelser ultimo	5.041.972	4.932.482
	Akkumuleret værdiregulering ultimo	-47.166	-77.495
	Kollektivt bonuspotentiale	400.341	223.594
	Anvendt af individuelt bonus til dækning af tab	-8.340	-9.631
	Pensionshensættelser ultimo	5.386.806	5.068.950
	Pensionshensættelserne specificeres således		
	Rentegruppe F (særlig ugaranteret)		
	Bonuspotentiale på ugaranterede ydelser	67.100	58.931
	Kollektivt bonuspotentiale	2.780	0
	Rentegruppe F, i alt	69.880	58.931
	Rentegruppe G (Ubetingede, grundlagsrente 4,25 %) *)		
	Garanterede ydelser	72.508	67.076
	Individuelt bonuspotentiale	3.409	6.949
	Risikomargen	2.006	665
	Rentegruppe G, i alt	77.924	74.690
	Rentegruppe H (Betingede, grundlagsrente -0,75 %) *)		
	Bonuspotentiale på ugaranterede ydelser	2.589.484	2.220.200
	Individuelt bonuspotentiale	2.251.958	2.491.052
	Kollektivt bonuspotentiale	397.515	217.651
	Rentegruppe H, i alt	5.238.957	4.928.903
	Rentegrupper, i alt	5.386.760	5.062.524

*) Den tidligere rentegruppe G, som omfattede pensionsordninger i gennemsnitsrente, er i 2022 opsplittet i en rentegruppe G med ubetingede garanterede ordninger og en rentegruppe H med betingede garanterede ordninger.

Noter til regnskabet (fortsat)

Note 10 fortsat

Note	T. kr.	2023	2022
Omkostningsgruppe			
	Kollektivt bonuspotentiale	46	0
Omkostningsgruppe, i alt		46	0
Risikogruppe			
	Kollektivt bonuspotentiale	0	6.426
I alt		0	6.426
Total			
	Garanterede ydelser	72.508	67.076
	Bonuspotentiale på ugaranterede ydelser	2.656.584	2.279.131
	Individuelt bonuspotentiale	2.255.367	2.498.001
	Kollektivt bonuspotentiale	400.341	224.077
	Risikomargen	2.006	665
Pensionshensættelser til gennemsnitsrenteprodukter, i alt		5.386.806	5.068.950
11 Pensionshensættelser til markedsrenteprodukter			
Ændringen i 3 i 1 Livspension hensættelserne specificeres således			
	3 i 1 Livspensions hensættelser primo	3.191.397	1.685.212
	Medlemsbidrag	238.027	189.676
	Overført til overskudskapital	-4.959	-3.585
	Investeringsafkast før PAL	291.426	-107.149
	Overført mellem klasse I og klasse III	1.780	1.081.287
	Depottilskud ifm. omvalg til 3 i 1 Livspension	5.749	70.849
	Egenkapitaltilskud ifm. omvalg til 3 i 1 Livspension	-4.859	428.377
	PAL af afkast og depottilskud	-48.667	-53.557
	Pensionsydelse	-141.155	-87.846
	Omkostningsbidrag efter tilskrivning af omkostningsbonus	-1.922	-1.714
	Risikogevinst/tab efter tilskrivning af risikobonus	8.689	-2.716
	Andet	-4.395	-7.438
3 i 1 Livspension hensættelser ultimo		3.531.111	3.191.397
Linkpension kontraktens hensættelser specificeres således			
	Linkpension hensættelser primo	1.508	8
	Medlemsbidrag	407	1.520
	Investeringsafkast før PAL	50	-7
	PAL heraf	7	-1
	Pensionsydelse	-125	-12
Linkpension hensættelser ultimo		1.847	1.508
Hensættelser til markedsrenteprodukter, i alt		3.532.956	3.192.905
Forsikringerne er tegnet uden garanti om minimumsforrentning.			
Ændring i pensionshensættelser fordeler sig således			
	Ændring i pensionshensættelser til gennemsnitsrenteprodukter	-317.856	1.668.211
	Ændring i pensionshensættelser til markedsrenteprodukter	-340.052	-1.507.686
	Egenkapital tilskud ført direkte på balancen	-4.859	358.598
	Bonusbetalt præmie til gruppeliv	-2.296	-3.593
Ændring i hensættelser, resultatopgørelse		-665.061	515.531

Fortjenstmargen på pensionsaftaler udgør nul kroner, da al fortjeneste går til medlemmerne.

Note	T. kr.	2023	2022
12	Gæld til kreditinstitutter		
	Repoer	255.145	496.577
	Bankgæld	13.371	1.709
	Gæld til kreditinstitutter, i alt	268.517	498.285
	Af bankgælden forfalder i det kommende år	268.517	498.285
13	Anden gæld		
	Afledte finansielle instrumenter, jf. note 7	314.080	399.780
	Gæld vedrørende obligationskøb	0	89
	Diverse finansiell gæld	8.388	0
	Skyldig pensionsafkastskat mv.	106.696	119.574
	Anden gæld, i alt	429.164	519.442
14	Eventualforpligtelser		
	Pensionskassen har givet tilsagn om deltagelse i investering i noterede kapitalandele	1.188.238	1.085.145
	Eventualforpligtelser, i alt	1.188.238	1.085.145
	Pensionskassens størrelse og forretningsomfang indebærer, at Pensionskassen til stadighed er part i forskellige tvister. De verserende tvister forventes ikke at få væsentlig indflydelse på Pensionskassens økonomiske stilling.		
15	Sikkerhedsstillelser		
	Margindeponeringer vedrørende futures	21.432	29.577
	Obligationer solgt som led i repogæld	255.112	472.002
	Til dækning af Pensionsmæssige hensættelser i alt* er der registreret nettoaktiver for	9.308.663	8.651.905
	Beløbet vedrører følgende poster:		
	Kapitalandele og investeringsforeningsandele	5.762.578	5.544.809
	Obligationer	3.546.085	3.107.096
	Registrerede aktiver, i alt	9.308.663	8.651.905
	Heraf vedrørende markedsrenteprodukter	3.532.956	3.192.905

*) De forsikringsmæssige hensættelser, der registreres aktiver til dækning af, opgøres efter den solvensmæssige regulering herom. Opgørelsen efter den solvensmæssige regulering vil være forskellig fra den regnskabsmæssige indregning foretaget i årsrapporten, jf. Egenkapitalopgørelsen.

Noter til regnskabet (fortsat)

Note	T. kr.	2023	2022
16	Realiseret resultat og fordeling af realiseret resultat		
	Gennemsnitsrenteprodukter		
	Investeringsafkast før PAL til fordeling	547.399	-724.939
	Ændring i markedsværdiregulering	-4.366	24.635
	Tilskrevet grundlagsrente	33.423	39.691
	Andet	887	10.977
	Realiseret renteresultat i henhold til kontributionsbekendtgørelsen	577.344	-649.497
	Pensionsafkastskat	-23.910	-21.154
	Til fordeling efter pensionsafkastskat	553.434	-670.650
	Fordelt til pensionsopparere:		
	Tilskrevet bonus	-175.175	-158.546
	Overført til/fra kollektivt bonuspotentiale, rentegrupper	-227.551	607.785
	Ændring i anvendt af individuelt bonus til dækning af tab	-1.291	0
	Investeringsafkast og risikoforrentning til kapitalgrundlaget	149.417	-221.412
	Omkostningsgrupper, i alt		
	Omkostningsbidrag efter bonus	5.565	5.640
	Faktiske administrationsomkostninger	-5.519	-5.655
	Realiseret omkostningsresultat i henhold til kontributionsbekendtgørelsen	46	-15
	Tilskrevet investeringsafkast efter PAL	8	7
	Overført til kollektivt bonuspotentiale, omkostningsgrupper	-46	0
	Omkostningsresultat, som dækkes af kapitalgrundlaget	8	-8
	Omkostningsresultat i pct. i forhold til pensionshensættelser	0,001%	0,000%
	Risikogrupper, i alt		
	Realiseret risikoresultat i henhold til kontributionsbekendtgørelsen		
	Risikoresultat efter bonus	-21.161	6.315
	Tilskrevet investeringsafkast efter PAL	541	111
	Overført til kollektivt bonuspotentiale, risikogrupper	6.426	-6.426
	Risikoresultat, som dækkes af kapitalgrundlaget	-14.194	0
	Risikoresultat i pct. i forhold til pensionshensættelser	-0,17%	0,07%
	Udlægskonto, Egenkapital		
	Udlægskonto pr. 1. januar	-6	0
	Udlæg i året	-10.430	-6
	Udlægskonto, Egenkapital pr. 31. december	-10.436	-6
	Udlægskonto, Bonuskapital		
	Udlægskonto pr. 1. januar	-2	0
	Udlæg i året	-3.757	-2
	Udlægskonto, Bonuskapital pr. 31. december	-3.759	-2

Note

17 Finansielle instrumenter indregnet til dagsværdi

Investeringsaktiver og finansielle forpligtelser indregnes til dagsværdi eller amortiseret kostpris, jf. note 1. Dagsværdien er den pris, der kan opnås ved salg af et aktiv eller skal betales for overdragelse af en forpligtelse i en normal transaktion mellem uafhængige parter på målingstidspunktet. Dagsværdien bestemmes ud fra følgende hierarki:

Niveau 1 - noterede priser

Noterede priser anvendes, hvor der eksisterer et aktivt marked for de enkelte aktiver. Som udgangspunkt anvendes lukkekursen på balancedagen.

Niveau 2 - observerbare input

For noterede papirer, hvor lukkekursen ikke afspejler dagsværdien, fastsættes dagsværdien ud fra noterede kurser på lignende aktiver eller forpligtelser eller ud fra andre værdiansættelsesmetoder, som er baseret på observerbare markedsinput, fx input fra banker eller lignende. For afledte finansielle instrumenter anvendes vurderingsteknikker, som er baseret på observerbare markedsdata som rentekurver og valutakurser mv.

Niveau 3 - ikke observerbare input

For en væsentlig del af investeringerne kan værdiansættelsen ikke alene baseres på observerbare markedsdata. For disse aktiver anvendes værdiansættelsesmodeller, der kan indebære skøn over aktuelle markedsforhold og den fremtidige udvikling heri. I note 1 om anvendt regnskabspraksis er de anvendte værdiansættelsesmetoder nærmere beskrevet.

T. kr.	2023				2022			
	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Total	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Total
Finansielle aktiver								
Kapitalandele	412.614	-	2.502.353	2.914.967	448.376	-	2.456.008	2.904.384
Investeringsforeningsandele	3.229.104	-	24.199	3.253.303	2.736.920	52.203	23.539	2.812.662
Obligationer	3.284.330	23.476	1.166.293	4.474.100	3.021.966	39.553	1.325.393	4.386.912
Pantesikrede udlån	-	-	67.725	67.725	-	-	67.722	67.722
Afledte finansielle instrumenter	-	359.864	-	359.864	-	478.141	-	478.141
Indlån i kreditinstitutter	98.320	-	-	98.320	105.010	-	-	105.010
Likvide beholdninger	232.191	-	-	232.191	252.326	-	-	252.326
Finansielle aktiver i alt	7.256.559	383.340	3.760.570	11.400.469	6.564.598	569.897	3.872.661	11.007.157
Finansielle gældsposter								
Repoer	255.145	-	-	255.145	496.577	-	-	496.577
Bankgæld	13.371	-	-	13.371	1.709	-	-	1.709
Afledte finansielle instrumenter	-	314.080	-	314.080	-	399.780	-	399.780
Gæld vedr. obligationskøb og afvikling af repoer mv.	8.388	-	-	8.388	89	-	-	89
Finansielle gældsposter i alt	276.905	314.080	-	590.984	498.374	399.780	-	898.153
Nettoaktiver i alt	6.979.654	69.261	3.760.570	10.809.485	6.066.225	170.118	3.872.661	10.109.003
Heraf udgør:								
Gennemsnitsrente, kapitalgrundlag og minoritetsandele	2.933.027	33.322	2.437.357	5.403.706	4.099.888	92.168	2.585.676	6.777.732
Markedsrente	4.046.627	35.939	1.323.213	5.405.779	1.966.336	77.950	1.286.985	3.331.271
Total	6.979.654	69.261	3.760.570	10.809.485	6.066.225	170.118	3.872.661	10.109.003

Note 17 fortsættes næste side

Noter til regnskabet (fortsat)

Note 17 fortsat

Specifikation af værdiansættelse baseret på Niveau 3					
T. kr.	Værdi primo 1. januar 2023	Værdireguleringer der indgår i kursreguleringer	Køb/salg/ afvikling	Overførsel til/fra andre niveauer	Værdi ultimo 31. dec. 2023
Kapitalandele	2.456.008	-26.432	72.777	-	2.502.353
Investeringsforeningsandele	23.539	4.222	-3.562	-	24.199
Obligationer	1.325.393	32.035	-175.233	-15.902	1.166.293
Pantesikrede udlån	67.722	857	-854	-	67.725
Total	3.872.661	10.682	-106.872	-15.902	3.760.569

T. kr.	Værdi primo 1. januar 2022	Værdireguleringer der indgår i kursreguleringer	Køb/salg/ afvikling	Overførsel til/fra andre niveauer	Værdi ultimo 31. dec. 2022
Kapitalandele	2.185.083	384.137	-113.212	-	2.456.008
Investeringsforeningsandele	98.198	3.015	-30.145	-47.529	23.539
Obligationer	1.251.392	-31.226	105.226	-	1.325.393
Pantesikrede udlån	81.493	-2.464	-11.307	-	67.722
Total	3.616.167	353.462	-49.438	-47.529	3.872.661

For nærmere beskrivelse af værdiansættelsesteknikker og input henvises til Note 1 Anvendt regnskabspraksis.

18 Oversigt over beholdninger og afkast			
Beholdninger og afkast	Markedsværdi		Afkast 2023 i pct. p.a.
	Primo Mio. kr.	Ultimo	
Gennemsnitsrente			
Grunde og bygninger	441	492	-3,5%
Noterede kapitalandele	1.786	2.003	15,0%
Unoterede kapitalandele	1.099	1.042	0,4%
Kapitalandele i alt	2.886	3.045	9,5%
Stats- og realkreditobligationer	1.843	2.051	8,4%
Indeksobligationer	249	291	4,0%
Kredit obligationer og emerging markets-obligationer	1.285	1.066	9,9%
Udlån mv.	114	119	6,6%
Obligationer og udlån mv. i alt	3.491	3.527	8,6%
Øvrige investeringsaktiver	-80	131	5,4%
Afledte finansielle instrumenter til sikring af nettoændringen af aktiver og forpligtelser	108	48	-
Total	6.844	7.243	8,1%

Note 18 fortsættes næste side

Note 18 fortsat

Beholdninger og afkast	Markedsværdi		Afkast 2023 i pct. p.a.
	Primo Mio. kr.	Ultimo	
Markedsrente			
Grunde og bygninger	274	313	-3,5%
Noterede kapitalandele	1.255	1.491	14,9%
Unoterede kapitalandele	718	699	1,4%
Kapitalandele, i alt	1.973	2.190	10,2%
Stats- og realkreditobligationer	472	523	8,4%
Indeksobligationer	64	74	4,0%
Kreditobligationer og emerging markets-obligationer	464	444	12,2%
Udlån mv.	23	24	6,6%
Obligationer og udlån mv., i alt	1.022	1.065	9,9%
Øvrige investeringsaktiver	70	6	28,5%
Afledte finansielle instrumenter til sikring af nettoændringen af aktiver og forpligtelser	64	30	-
Total	3.262	3.591	8,9%

Specifikationer er udarbejdet i overensstemmelse med kravene i Finanstilsynets regnskabsbekendtgørelse § 104 og kan ikke umiddelbart afstemmes med regnskabets tal. Årsafkastet er beregnet som daglige tidsvægtede afkast.

På pensionskassens hjemmeside padpension.dk/om-pensionskassen/finansiell-information/aktiver findes en oversigt over Pensionskassen Arkitekter & Designeres samlede aktieportefølje.

19 Supplerende nøgletal for produkter	2023		2022	
	Afkast i i pct.	bonusgrad i pct.	Afkast i i pct.*	bonusgrad i pct.
Gennemsnitsrente				
Rentegruppe F (Særlig ugaranteret)	8,1%	4,2%	-	0,0%
Rentegruppe G (Ubetinget garanteret, grundlagsrente 0,0 %)	7,8%	4,8%	-	9,9%
Rentegruppe H (Betinget garanteret, grundlagsrente 0,0 %)	7,9%	54,1%	-	56,7%
Forrentning af kundernes midler efter omkostninger før skat				
Inkluderer afkast af overskudskapital		I alt i pct.		I alt i pct.
Gennemsnitsrente		8,4%		-8,0%
Markedsrente (3i1 Livspension)		9,1%		-5,1%

* Det er ikke muligt at beregne afkastnøgletal for rentegrupper i 2022, da opsplitningen i rentegrupperne G og H først er foretaget i 2022.

Noter til regnskabet (fortsat)

20 Markedsrenteprodukt, afkast mv. pr. investeringsprofil

	2023			2022		
	Pct. af gennemsnitlige hensættelser	Afkast i pct.	Risiko	Pct. af gennemsnitlige hensættelser	Akast i pct.	Risiko
Livscyklusproduktet 3 i 1 Livspension						
Investeringsprofil med høj risiko						
År til pension						
30 år	0,11	11,03	4,50	0,22	-7,6	5,75
15 år	0,14	11,03	4,50	0,06	-7,6	5,75
5 år	0,00	9,82	3,70	0,02	-6,4	5,25
5 år efter	0,11	8,75	3,00	0,00	-5,9	4,75
Investeringsprofil med moderat risiko						
År til pension						
30 år	0,82	10,11	4,10	0,77	-6,1	5,50
15 år	2,68	10,11	4,10	1,64	-6,1	5,50
5 år	2,68	8,57	2,90	1,84	-5,3	4,75
5 år efter	1,40	7,21	2,10	2,34	-4,9	4,50
Investeringsprofil med lav risiko						
År til pension						
30 år	0,00	8,95	3,20	0,00	-5,8	5,25
15 år	0,00	8,95	3,20	0,00	-5,8	5,25
5 år	0,00	8,09	2,30	0,10	-6,5	4,50
5 år efter	0,00	7,32	1,70	0,00	-6,9	4,25

Der er taget udgangspunkt i en pensionsalder på 67 år.

21 5 års hoved- og nøgletal

5 års hovedtal

Mio. kr.	2023	2022	2021	2020	2019
Medlemsbidrag	452	440	429	387	388
Pensionsydelser	-405	-368	-281	-265	-253
Investeringsafkast	840	-831	1.094	238	921
Pensionsmæssige driftsomkostninger, i alt	-6	-6	-6	-5	-5
Pensionsteknisk resultat	8	-36	0	15	10
Årets resultat	111	-177	190	57	186
Pensionshensættelser, i alt	8.920	8.262	8.422	7.383	7.132
Overskudskapital	538	517	565	519	506
Egenkapital	1.508	1.441	2.036	2.146	2.159
Aktiver, i alt	11.682	11.237	11.663	10.386	10.517

Der henvises til anvendt regnskabspraksis.

5 års nøgletal

	2023	2022	2021	2020	2019
Afkastnøgletal					
Afkastprocent relateret til gennemsnitsrenteprodukter	7,9%	-7,9%	10,7%	2,4%	10,2%
Afkastprocent relateret til markedsrenteprodukter	9,2%	-4,9%	19,6%	-	-
Risiko på afkast relateret til markedsrenteprodukter	4,8%	4,75%	4,5%	-	-
Omkostningsnøgletal					
Omkostningsprocent af hensættelser	0,07%	0,07%	0,08%	0,07%	0,08%
Omkostninger i kr. pr. forsikret	500	522	540	479	486
Forrentningsnøgletal					
Egenkapitalforrentning efter skat	7,5%	-10,2%	8,7%	2,6%	8,8%
Forrentning af overskudskapital	7,4%	-8,7%	10,0%	3,0%	10,4%

Der henvises til nøgletsdefinitioner side 74.

28 Risikostyring

Bestyrelsen har i politikker og retningslinjer fastlagt de overordnede rammer for pensionskassens risikostyring, herunder overordnede rammer for den samlede solvensdækning og for forskellige typer af risici. De overordnede rammer revurderes som minimum én gang årligt.

Styring af risici sker via det interne kontrolsystem baseret på tre forsvarslinjer. Første forsvarslinje udgøres af forretningen, dvs. alle de ansatte i pensionskassen og i Sampension Administrationselskab A/S, som ikke er en del af anden eller tredje forsvarslinje. Det er første forsvarslinje, der ejer og styrer risici. Anden forsvarslinje overvåger og kontrollerer og udgøres af risikostyrings-, aktuar- og compliancefunktionen, mens tredje forsvarslinje udgøres af intern audit funktionen.

Pensionskassens risikostyring har fokus på at styre og overvåge risici, der eksponerer både pensionskassen og medlemmerne for tab.

Risiciene for PAD kan overordnet inddeles i:

- Markedsrisici
- Forsikringsrisici
- Ikke-finansielle risici
- Tværgående risici

Markedsrisici

Markedsrisici er relateret til bevægelser på de finansielle markeder, som kan give finansielle tab ved værdiændringer i investeringsaktiverne og/eller i opgørelsen af de forsikringsmæssige hensættelser. Markedsrisici udspringer af faktorer, der kan påvirke værdien af finansielle instrumenter og kontrakter f.eks. ændringer i renter, aktiekurser, værdien af alternative investeringer inkl. ejendomsinvesteringer, valutakurser og kreditspænd. Herudover omfatter markedsrisici:

- volatilitetsrisici, dvs. risiko for tab som følge af ændringer i den implicitte volatilitet, der bl.a. indgår i værdiansættelsen af finansielle aktiver med indbyggede optioner.
- koncentrationsrisici, dvs. risiko for tab på grund af koncentration af aktiver indenfor specifikke markedssegmenter eller eksponeringer.
- modpartsrisici, dvs. risiko for tab på grund af en modparts kontraktuelle misligholdelse.
- likviditetsrisici, dvs. risiko for at pensionskassen ikke kan fremskaffe den nødvendige likviditet, og/eller at den med kort varsel skal fremskaffe likviditet og derfor kan blive tvunget til at afhænde investeringsaktiver til lavere salgspri- ser, end der ville kunne opnås under mere normale forhold.
- basisrisici, dvs. risiko for tab på modsatrettede positioner, hvor den ene har til formål af afdække den anden
- inflationsrisici, dvs. risiko for tab som følge af ændringer i inflation.

Markedsrisici er primært relevante for følgende områder:

- Investeringsaktiver allokert til kapitalgrundlaget i form af egenkapital og overskudskapital. Tab som følge af ugunstige udviklinger på de finansielle markeder vil derfor kunne forringe kapitalgrundlaget og pensionskassens solvensdækning. Da der løbende sker en udbetaling til medlemmerne af overskudskapitalen, vil tab som følge af markedsrisici også få betydning for de fremtidige udbetalingerne til medlemmerne.
- Investeringsaktiver og forsikringsmæssige hensættelser for pensionsordninger med garanti, dvs. ordninger, der er omfattet af en ydelsesgaranti, hvor der vil opstå et tab, hvis værdien af hensættelserne stiger mere (eller falder mindre) end værdien af de tilhørende investeringsaktiver. Værdien af hensættelserne afhænger af den anvendte diskonteringskurve (dvs. den risikofri rentekurve, der er fastlagt i Solvens II-reguleringen) og værdien vil fx stige, hvis diskonteringskurven falder. Værdien af investeringsaktiverne afhænger af udviklingen på de finansielle markeder og vil fx falde, hvis investeringsafkastet er negativt. Tab vil i første omgang blive dækket af den garanterede bestands tabsabsorberende bonuspotentialer. Det vil alt andet lige øge solvenskapitalkravet. Tab, der ikke kan dækkes af bonuspotentialerne, vil blive dækket af pensionskassens kapitalgrundlag. Uanset om tabet øger solvenskapitalkravet eller reducerer kapitalgrundlaget, vil det reducere pensionskassens solvensdækning. Pensionskassen har stoppet for nytegning af ordninger med garanti, og den garanterede bestand er derfor i afløb.
- Investeringsaktiver allokert til pensionsordninger uden garanti, hvor markedsrisikoen ikke påhviler pensionskassen, men derimod medlemmerne i form af risikoen for lavere fremtidige ydelser. De ugaranterede ordninger omfatter produktet 3 i 1 Livspension, som er det primære produkt for nye medlemmer, og gennemsnitsrenteproduktet med betingede garantier. Selvom risikoen påhviler medlemmerne, har PAD fokus på at styre og overvåge risiciene.

Noter til regnskabet (fortsat)

Note 28 fortsat

Pensionskassens markedsrisici styres primært via en overvågning af markedsrisiciene, som løbende giver mulighed for at tilpasse risikoeksponeringen på pensionskassens investeringer, herunder tilpasninger vha. finansielle instrumenter. Det foretages herudover en løbende opfølgning på de investeringsrammer og rammer for markedsrisici, som er fastlagt af bestyrelsen.

En betydelig del af pensionskassens aktiver er investeret i alternative investeringer, herunder fx kreditinvesteringer, ejendomsinvesteringer, private equity og investeringer i infrastruktur. Sammenlignet med fx børsnoterede aktier og obligationer er de kendetegnet ved at være mindre likvide og sværere at værdiansætte, da der – modsat børsnoterede værdipapirer – ikke findes daglige, noterede priser. Pensionskassens værdiansættelsesudvalg har ansvar for, at veldefinerede og passende værdiansættelsesmetoder bliver anvendt på bl.a. alternative investeringer, hvor daglige, noterede prisoplysninger ikke er til rådighed. Pensionskassen vurderer som minimum månedligt, om værdiansættelsen af unoterede aktiver skal reguleres.

FORSIKRINGSRISICI

Pensionskassens gennemsnitsrenteprodukt med garanti eksponerer pensionskassen mod forsikringsrisici. Det vedrører bl.a. levetidsrisici, livsforsikringsoptionsrisici og omkostningsrisici. Som eksempel vil en uforudset stigning i medlemmernes levetid betyde, at pensionskassen skal udbetale ydelser i en længere periode end tidligere forventet, hvilket kan forringe pensionskassens resultat og solvensdækning.

For ordninger uden garanti, herunder bl.a. produktet 3 i 1 Livspension og gennemsnitsrenteproduktet med betingede garantier, vil risici vedr. fx levetider blive båret af medlemmerne i form af lavere fremtidige ydelser.

Med baggrund i de rammer for forsikringsrisici, bestyrelsen har fastlagt, styres pensionskassens forsikringsrisici primært via løbende aktuaræssige analyser af de forskellige risikoelementer med henblik på at sikre en korrekt opgørelse af de forsikringsmæssige hensættelser og eventuelt tilpasning af nyttegrundlaget.

Pensionskassen har ikke indgået kontrakter om genforsikring af forsikringsrisiciene.

IKKE-FINANSIELLE RISICI

Ikke-finansielle risici dækker over:

- operationelle risici, dvs. risiko for tab som følge af uhensigtsmæssige eller mangelfulde interne procedurer, menneskelige fejl og systemmæssige fejl eller som følge af eksterne begivenheder. Operationel risiko omfatter fx risici relateret til rådgivning af medlemmerne, juridiske risici og modelrisici. De operationelle risici omfatter også IT-risici, herunder risiko for tab som følge af fejl i forbindelse med vedligeholdelse og udvikling af de IT-systemer, pensionskassen anvender, samt risici relateret til cyberkriminalitet.
- strategiske risici, herunder risikoen for at få fastlagt uhensigtsmæssige strategier eller risici for tab som følge af forkert eller mangelfuld gennemførelse af den ønskede strategi.
- regulatoriske- og compliance risici, dvs. risikoen for tab som følge manglende overholdelse af de love og regler, pensionskassen skal efterleve samt risici relateret til mulige fremtidige ændringer af love og regler. De regler, pensionskassen skal efterleve, omfatter fx Solvens II-reguleringen, contributionsbekendtgørelsen, regler der skal forhindre økonomisk kriminalitet (dvs. hvidvask, terrorfinansiering m.v.), regler om sanktioner mod andre lande m.v., regler der skal modvirke svindel og bestikkelse samt regler om databeskyttelse (herunder GDPR-reglerne).

De ikke-finansielle risici styres primært via pensionskassens interne kontrolsystem og med udgangspunkt i en række bestyrelsesgodkendte politikker om bl.a. operationel risiko, persondatabeskyttelse samt forebyggende foranstaltninger mod hvidvask og terrorfinansiering. Der er herudover udarbejdet forretningsgange og arbejdsbeskrivelser, der bidrager til at reducere risikoen for fejl.

Operationelle hændelser registreres og rapporteres løbende til direktion og bestyrelse, bl.a. med henblik på at kunne implementere mitigerende foranstaltninger, så tilsvarende hændelser i videst muligt omfang undgås fremover.

Risici relateret til outsourcing betragtes også som en del af de ikke-finansielle risici. Bestyrelsen har fastsat politik og retningslinjer for outsourcing, herunder regler for outsourcing af kritiske eller vigtige operationelle funktioner og aktiviteter. Politikken og retningslinjerne skal sikre en betryggende håndtering af de risici, der er forbundet med outsourcing, herunder at indgåede outsourcingaftaler sikrer, at de outsourcete funktioner og aktiviteter bliver behandlet i overensstemmelse med bestyrelsens retningslinjer og gældende lovgivning.

Overvågningen af outsourcete aktiviteter reguleres i forretningsgange, som sikrer rapportering til relevante ledelsesmæssige fora og bestyrelsen om leverandørens opgavevaretagelse f.eks. med driftsrapporter, møder, stikprøvekontroller mv.

TVÆRGÅENDE RISICI

Tværgående risici dækker over omdømmerisici og ESG-risici, dvs. risici vedrørende miljømæssige og sociale forhold samt god selskabsledelse. De tværgående risici kan påvirke pensionskassen bredt og kan derfor ikke kategoriseres som enten markedsrisici, forsikringsrisici eller ikke-finansielle risici.

Klimarisici betragtes som en del af ESG-risiciene og er også tværgående, da klimaforandringer fx både kan påvirke pensionskassens markedsrisici og forsikringsrisici.

RAPPORT OM SOLVENS OG FINANSIEL SITUATION

Pensionskassens risikostyring er uddybende beskrevet i Rapport om solvens og finansiell situation – den såkaldte SFCR. Rapporten er offentlig tilgængelig og kan findes på padpension.dk/om-pensionskassen/finansiell-information/aarsrapport.

Påtegninger

Ledespåtegning	68
Intern revisions revisionspåtegning	69
Den uafhængige revisors revisionspåtegning	70

Ledelsespåtegning

Bestyrelse og direktion har dags dato behandlet og godkendt årsrapporten for regnskabsåret 1. januar – 31. december 2023 for Pensionskassen Arkitekter & Designere.

Årsrapporten er udarbejdet i overensstemmelse med lov om finansiel virksomhed og anden relevant lovgivning.

Årsregnskabet giver efter vores opfattelse et retvisende billede af pensionskassens aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2023 samt af resultatet af pensionskassens aktiviteter for regnskabsåret 2023.

Ledelsesberetningen indeholder efter vores opfattelse en retvisende redegørelse for udviklingen i pensionskassens aktiviteter og økonomiske forhold, samt en beskrivelse af de væsentligste risici og usikkerhedsfaktorer, som pensionskassen kan påvirkes af.

Hellerup, den 13. marts 2024

Direktionen

Mads Smith Hansen
Adm. direktør

Bestyrelsen

Mads Johan Wilian Gudmand-Høyer
(Forperson)

Rikke Rohr
(Næstforperson)

Søren Kaare-Andersen

Esther Julie Ringer Ellingsen

Peder Walsøe Pedersen

Jan Ove Petersen

Kenneth Lillelund Winther

Intern revisions revisionspåtegning

KONKLUSION

Det er vores opfattelse, at årsregnskabet for Pensionskassen Arkitekter & Designere giver et retvisende billede af pensionskassens aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2023 samt af resultatet af pensionskassens aktiviteter for regnskabsåret 1. januar – 31. december 2023 i overensstemmelse med lov om finansiell virksomhed for så vidt angår årsregnskabet for pensionskassen.

Vores konklusion er i overensstemmelse med vores revisionsprotokollat til revisions- og risikoudvalget samt bestyrelsen.

DEN UDFØRTE REVISION

Vi har revideret årsregnskabet for Pensionskassen Arkitekter & Designere for regnskabsåret 1. januar – 31. december 2023. Årsregnskabet udarbejdes efter lov om finansiell virksomhed.

Revisionen er udført på grundlag af Finanstilsynets bekendtgørelse om revisionens gennemførelse i finansielle virksomheder mv. og efter internationale standarder om revision vedrørende planlægning og udførelse af revisionsarbejdet.

Vi har planlagt og udført revisionen for at opnå høj grad af sikkerhed for, at årsregnskabet ikke indeholder væsentlig fejlinformation. Vi har deltaget i revisionen af alle væsentlige og risikofyldte områder.

Det er vores opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vores konklusion.

UDTALELSE OM LEDELSESBERETNINGEN

Ledelsen er ansvarlig for ledelsesberetningen.

Vores konklusion om årsregnskabet omfatter ikke ledelsesberetningen, og vi udtrykker ingen form for konklusion med sikkerhed om ledelsesberetningen.

I tilknytning til vores revision af årsregnskabet er det vores ansvar at læse ledelsesberetningen og i den forbindelse overveje, om ledelsesberetningen er væsentligt inkonsistent med årsregnskabet eller vores viden opnået ved revisionen eller på anden måde synes at indeholde væsentlig fejlinformation.

Vores ansvar er derudover at overveje, om ledelsesberetningen indeholder krævede oplysninger i henhold til lov om finansiell virksomhed og anden relevant lovgivning.

Baseret på det udførte arbejde er det vores opfattelse, at ledelsesberetningen er i overensstemmelse med årsregnskabet og er udarbejdet i overensstemmelse med lov om finansiell virksomheds og anden relevant lovgivnings krav. Vi har ikke fundet væsentlig fejlinformation i ledelsesberetningen.

Hellerup, den 13. marts 2024

Gert Stubkjær
Revisionschef

Den uafhængige revisors revisionspåtegning

Til medlemmerne i Pensionskassen Arkitekter & Designere

KONKLUSION

Det er vores opfattelse, at årsregnskabet giver et retvisende billede af pensionskassens aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2023 samt af resultatet af pensionskassens aktiviteter for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2023 i overensstemmelse med lov om finansiell virksomhed.

Vores konklusion er konsistent med vores revisionsprotokollat til revisions- & risikoudvalget samt bestyrelsen.

Hvad har vi revideret

Årsregnskabet for Pensionskassen Arkitekter & Designere for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2023 omfatter resultat- og totalindkomstopgørelse, balance, egenkapitalopgørelse og noter, herunder anvendt regnskabspraksis ("regnskabet").

GRUNDLAG FOR KONKLUSION

Vi udførte vores revision i overensstemmelse med internationale standarder om revision (ISA) og de yderligere krav, der er gældende i Danmark. Vores ansvar ifølge disse standarder og krav er nærmere beskrevet i revisionspåtegningens afsnit Revisors ansvar for revisionen af regnskabet.

Det er vores opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vores konklusion.

Uafhængighed

Vi er uafhængige af pensionskassen i overensstemmelse med International Ethics Standards Board for Accountants' internationale retningslinjer for revisorers etiske adfærd (IESBA Code) og de yderligere etiske krav, der er gældende i Danmark, ligesom vi har opfyldt vores øvrige etiske forpligtelser i overensstemmelse med disse krav og IESBA Code.

Efter vores bedste overbevisning er der ikke udført forbudte ikke-revisionsydelser som omhandlet i artikel 5, stk. 1, i forordning (EU) nr. 537/2014.

Valg

Vi blev første gang valgt som revisor for Arkitekternes Pensionskasse den 4. april 2017 for regnskabsåret 2017. Vi er genvalgt årligt ved generalforsamlingsbeslutning i en samlet sammenhængende opgaveperiode på syv år frem til og med regnskabsåret 2023.

CENTRALE FORHOLD VED REVISIONEN

Centrale forhold ved revisionen er de forhold, der efter vores faglige vurdering var mest betydelige ved vores revision af regnskabet for 2023. Disse forhold blev behandlet som led i vores revision af regnskabet som helhed og udformningen af vores konklusion herom. Vi afgiver ikke nogen særskilt konklusion om disse forhold.

Centrale forhold ved revisionen	Hvordan vi har behandlet det centrale forhold ved revisionen
<p>Måling af pensionsmæssige hensættelser</p> <p>Pensionskassen har pensionsmæssige hensættelser for i alt 8.920 mio. kr., hvilket udgør 76 % af pensionskassens samlede balance.</p> <p>Hensættelserne består primært af pensionshensættelser til gennemsnitsrente og markedsrente.</p> <p>Opgørelsen er baseret på dagsværdien af de tilhørende aktiver i relation til markedsrente og aktuarmæssige principper i relation til øvrige hensættelser og involverer væsentlige regnskabsmæssige skøn, som er knyttet til de aktuarmæssige forudsætninger om den tidsmæssige placering og omfang af fremtidige betalinger til medlemmerne.</p> <p>Betydelige aktuarmæssige forudsætninger omfatter rentekurve til tilbagediskontering, levetider, dødelighed, invaliditet, tilbagekøbs- og fripolicesandsynlighed samt omkostninger.</p> <p>Vi fokuserede på måling af pensionsmæssige hensættelser, fordi det regnskabsmæssige skøn i sin natur er komplekst og påvirket af subjektivitet og dermed forbundet med høj grad af skønsmæssig usikkerhed.</p> <p>Der henvises til årsregnskabets omtale af "Regnskabsmæssige skøn" i note 1 samt "Pensionshensættelser til gennemsnitsrenteprodukter" i note 10 og "Pensionshensættelser til markedsrenteprodukter" i note 11.</p>	<p>Vi udførte risikovurderingshandlinger med henblik på at opnå en forståelse af it-systemer, forretningsgange og relevante interne kontroller vedrørende opgørelse af pensionsmæssige hensættelser. For kontrollerne vurderede vi, om de var designet og implementeret til effektivt at adressere risikoen for væsentlig fejlinformation. For udvalgte kontroller, som vi planlagde at basere os på, testede vi, om de var udført på konsistent basis.</p> <p>Vi anvendte vores egne aktuarer til at vurdere de af pensionskassen anvendte aktuarmæssige metoder og modeller samt anvendte forudsætninger og foretagne beregninger.</p> <p>Vi vurderede og udfordrede de anvendte metoder, modeller og betydelige forudsætninger i form af rentekurve til tilbagediskontering, levetider, dødelighed, invaliditet, tilbagekøbs- og fripolicesandsynlighed samt omkostninger ud fra vores branchekendskab med henblik på at vurdere, om disse er i overensstemmelse med regulatoriske og regnskabsmæssige krav. Dette omfattede en vurdering af kontinuiteten i grundlaget for opgørelsen af hensættelser.</p> <p>Vi testede stikprøvevist beregningen af de opgjorte pensionsmæssige hensættelser.</p> <p>Vi vurderede om oplysningerne om hensættelserne var passende.</p>
<p>Måling af unoterede investeringsaktiver</p> <p>Unoterede investeringsaktiver omfatter primært investeringer i kapitalfonde, infrastrukturfonde, unoterede aktier og erhvervsobligationer m.m. og indgår i regnskabsposterne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kapitalandele • Obligationer • Investeringsaktiver tilknyttet markedsrenteprodukter <p>Unoterede investeringer måles til skønnet dagsværdi. Det regnskabsmæssige skøn over dagsværdi er baseret på værdiansættelsesmodeller, data og betydelige forudsætninger, der ikke er direkte observerbare for tredjemand. Ændringer i de betydelige forudsætninger, som indgår i det regnskabsmæssige skøn, kan have en væsentlig påvirkning på regnskabet.</p> <p>Vi fokuserede på måling af unoterede investeringer, fordi det regnskabsmæssige skøn i sin natur er komplekst og påvirket af subjektivitet og dermed forbundet med høj grad af skønsmæssig usikkerhed.</p> <p>Der henvises til årsregnskabets omtale af "Regnskabsmæssige skøn" i note 1 samt "Finansielle instrumenter indregnet til dagsværdi" i note 17.</p>	<p>Vi udførte risikovurderingshandlinger med henblik på at opnå en forståelse af it-systemer, forretningsgange og relevante interne kontroller for måling af unoterede investeringer.</p> <p>For kontrollerne vurderede vi, om de var designet og implementeret til effektivt at adressere risikoen for væsentlig fejlinformation. For udvalgte kontroller, som vi planlagde at basere os på, testede vi, om de var udført på konsistent basis.</p> <p>Vi vurderede og testede de af ledelsen anvendte værdiansættelsesmodeller.</p> <p>Vi testede stikprøvevist sammenhængen mellem de anvendte forudsætninger, data og beregningen af dagsværdier.</p> <p>Vi testede stikprøvevist anvendte dagsværdier til relevant rapportering fra eksterne fund managers.</p> <p>Vi udfordrede de betydelige forudsætninger, som indgår i det regnskabsmæssige skøn, der ligger til grund for beregning af dagsværdier ud fra vores kendskab til porteføljen og markedsudviklingen.</p> <p>Vi vurderede om oplysningerne om de unoterede investeringer var passende.</p>

UDTALELSE OM LEDELSESBERETNINGEN

Ledelsen er ansvarlig for ledelsesberetningen.

Vores konklusion om regnskabet omfatter ikke ledelsesberetningen, og vi udtrykker ingen form for konklusion med sikkerhed om ledelsesberetningen.

I tilknytning til vores revision af regnskabet er det vores ansvar at læse ledelsesberetningen og i den forbindelse overveje, om ledelsesberetningen er væsentligt inkonsistent med regnskabet eller vores viden opnået ved revisionen eller på anden måde synes at indeholde væsentlig fejlinformation.

Vores ansvar er derudover at overveje, om ledelsesberetningen indeholder krævede oplysninger i henhold til lov om finansiel virksomhed og anden relevant lovgivning.

Baseret på det udførte arbejde er det vores opfattelse, at ledelsesberetningen er i overensstemmelse med årsregnskabet og er udarbejdet i overensstemmelse med kravene i lov om finansiel virksomhed og oplysningskravene i anden relevant lovgivning. Vi har ikke fundet væsentlig fejlinformation i ledelsesberetningen.

LEDELSENS ANSVAR FOR REGNSKABET

Ledelsen har ansvaret for udarbejdelsen af et årsregnskab, der giver et retvisende billede i overensstemmelse med lov om finansiel virksomhed. Ledelsen har endvidere ansvaret for den interne kontrol, som ledelsen anser for nødvendig for at udarbejde et regnskab uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl.

Ved udarbejdelsen af regnskabet er ledelsen ansvarlig for at vurdere pensionskassens evne til at fortsætte driften; at oplyse om forhold vedrørende fortsat drift, hvor dette er relevant; samt at udarbejde regnskabet på grundlag af regnskabsprincippet om fortsat drift, medmindre ledelsen enten har til hensigt at likvidere pensionskassen, indstille driften eller ikke har andet realistisk alternativ end at gøre dette.

REVISORS ANSVAR FOR REVISIONEN AF REGNSKABET

Vores mål er at opnå høj grad af sikkerhed for, om regnskabet som helhed er uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, og at afgive en revisionspåtegning med en konklusion. Høj grad af sikkerhed er et højt niveau af sikkerhed, men er ikke en garanti for, at en revision, der udføres i overensstemmelse med ISA og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, altid vil afdække væsentlig fejlinformation, når sådan findes. Fejlinformationer kan opstå som følge af besvigelser eller fejl og kan betragtes som væsentlige, hvis det med rimelighed kan forventes, at de enkeltvis eller samlet har indflydelse på de økonomiske beslutninger, som brugerne træffer på grundlag af regnskabet.

Som led i en revision, der udføres i overensstemmelse med ISA og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, foretager vi faglige vurderinger og opretholder professionel skepsis under revisionen. Herudover:

- Identificerer og vurderer vi risikoen for væsentlig fejlinformation i regnskabet, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, udformer og udfører revisionshandlinger som reaktion på disse risici samt opnår revisionsbevis, der er tilstrækkeligt og egnet til at danne grundlag for vores konklusion. Risikoen for ikke at opdage væsentlig fejlinformation forårsaget af besvigelser er højere end ved væsentlig fejlinformation forårsaget af fejl, idet besvigelser kan omfatte sammensværgelser, dokumentfalsk, bevidste udeladelser, vildledning eller tilsidesættelse af intern kontrol.
- Opnår vi forståelse af den interne kontrol med relevans for revisionen for at kunne udforme revisionshandlinger, der er passende efter omstændighederne, men ikke for at kunne udtrykke en konklusion om effektiviteten af pensionskassens interne kontrol.
- Tager vi stilling til, om den regnskabspraksis, som er anvendt af ledelsen, er passende, samt om de regnskabsmæssige skøn og tilknyttede oplysninger, som ledelsen har udarbejdet, er rimelige.

- Konkluderer vi, om ledelsens udarbejdelse af regnskabet på grundlag af regnskabsprincippet om fortsat drift er passende, samt om der på grundlag af det opnåede revisionsbevis er væsentlig usikkerhed forbundet med begivenheder eller forhold, der kan skabe betydelig tvivl om pensionskassens evne til at fortsætte driften. Hvis vi konkluderer, at der er en væsentlig usikkerhed, skal vi i vores revisionspåtegning gøre opmærksom på oplysninger herom i regnskabet eller, hvis sådanne oplysninger ikke er tilstrækkelige, modificere vores konklusion. Vores konklusioner er baseret på det revisionsbevis, der er opnået frem til datoen for vores revisionspåtegning. Fremtidige begivenheder eller forhold kan dog medføre, at pensionskassen ikke længere kan fortsætte driften.
- Tager vi stilling til den samlede præsentation, struktur og indhold af regnskabet, herunder noteoplysningerne, samt om regnskabet afspejler de underliggende transaktioner og begivenheder på en sådan måde, at der gives et retvisende billede heraf.

Vi kommunikerer med den øverste ledelse om blandt andet det planlagte omfang og den tidsmæssige placering af revisionen samt betydelige revisionsmæssige observationer, herunder eventuelle betydelige mangler i intern kontrol, som vi identificerer under revisionen.

Vi afgiver også en udtalelse til den øverste ledelse om, at vi har opfyldt relevante etiske krav vedrørende uafhængighed, og oplyser den om alle relationer og andre forhold, der med rimelighed kan tænkes at påvirke vores uafhængighed og, hvor dette er relevant, anvendte sikkerhedsforanstaltninger eller handlinger foretaget for at eliminere trusler.

Med udgangspunkt i de forhold, der er kommunikeret til den øverste ledelse, fastslår vi, hvilke forhold der var mest betydelige ved revisionen af regnskabet for den aktuelle periode og dermed er centrale forhold ved revisionen. Vi beskriver disse forhold i vores revisionspåtegning, medmindre lov eller øvrig regulering udelukker, at forholdet offentliggøres.

Hellerup, 13. marts 2024
PricewaterhouseCoopers
Statsautoriseret Revisionspartnerselskab
CVR-nr. 3377 1231

Per Rolf Larssen
statsautoriseret revisor
mne24822

Claus Christensen
statsautoriseret revisor
mne33687

Nøgletalsdefinitioner

Finanstilsynets nøgletal

Nøgletal er beregnet i henhold til Finanstilsynets bekendtgørelse om finansielle rapporter for forsikringselskaber og tværgående pensionskasser

Afkastprocent =
$$\frac{\text{Investeringsafkast vedr. gennemsnitsrente- og markedsrenteprodukter} \times 100}{\text{Forsikringsmæssige hensættelser primo året} + \text{gennemsnitligt vægtede ind- og udbetalinger for gennemsnitsrente- og markedsrenteprodukter}}$$

Nøgletallet er beregnet pengevægtet. Afkastmål kan opdeles i to typer, det pengevægtede og det tidsvægtede afkast:

Det pengevægtede afkast viser den faktiske forrentning - eller relative værditilvækst - som porteføljen har opnået i perioden, inklusive forrentning af periodens netto-indbetalinger. Det pengevægtede afkast viser således den faktiske forrentning over perioden.

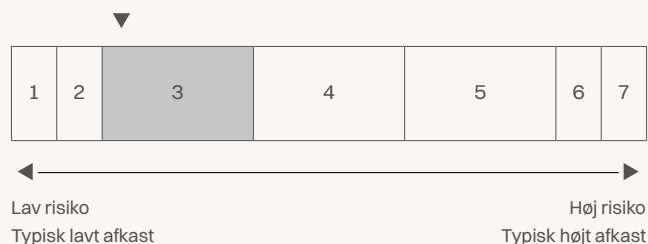
Det tidsvægtede afkast viser den forrentning, der ville være opnået, hvis der ikke havde været betalinger til eller fra porteføljen i perioden. Det tidsvægtede afkast er et udtryk for "performance", som er anvendeligt til sammenligning med et benchmark eller med andre investorer afkast inden for samme aktivkategori.

Risiko på afkast vedr. markedsrenteprodukter = Opgøres som standardafvigelsen (SD) på det månedlige afkast relateret til markedsrenteprodukter over de seneste 36 måneder ved anvendelse af følgende skala 1-7:

Risikoklasse	Pct. SD \geq	SD<
1,00	0,00	0,50
2,00	0,50	2,00
3,25	2,00	3,00
3,50	3,00	4,00
3,75	4,00	5,00
4,25	5,00	6,70
4,50	6,70	8,34
4,75	8,34	10,00
5,25	10,00	11,67
5,50	11,67	13,33
5,75	13,33	15,00
6,00	15,00	25,00
7,00	25,00	

Bemærk, at standardafvigelsen måles i gennemsnit på tværs af risikoprofiler og årgangspuljer. Standardafvigelsen konverteres til en risikokategori ved anvendelse af følgende skala:

Afkast-/risikoprofil

Omkostningsprocent af hensættelser =
$$\frac{\text{Årets forsikringsmæssige driftsomkostninger} \times 100}{\text{Forsikringsmæssige hensættelser primo året} + \text{gennemsnitligt vægtede ind- og udbetalinger for gennemsnitsrente- og markedsrenteprodukter}}$$

Omkostninger i kr. pr. forsikret =
$$\frac{\text{Årets forsikringsmæssige driftsomkostninger}}{\text{Gennemsnitlige antal forsikrede vedr. direkte forsikring} + \text{gennemsnitlige antal forsikrede med gruppelevskontrakter} \times 0,1}$$

Egenkapitalforrentning efter skat =
$$\frac{\text{Resultat efter skat} \times 100}{\text{Vægtet gennemsnitlig egenkapital}}$$

Forrentning af overskudskapital, der tildeles afkast som egenkapital =
$$\frac{\text{Overskudskapitalens afkast før skat} \times 100}{\text{Vægtet gennemsnitlig overskudskapital}}$$

Solvensdækning =
$$\frac{\text{Kapitalgrundlag ved udgangen af året} \times 100}{\text{Solvenskapitalkrav}}$$

Supplerende nøgletal

Afkastprocent for de enkelte rentegrupper beregnes i overensstemmelse med formlen vist ovenfor.

Bonusgrad i procent =
$$\frac{\text{Rentegruppens individuelle og kollektive bonuspotentialer ved udgangen af året} \times 100}{\text{De samlede depoter for rentegruppen ved udgangen af året}}$$

Forrentning af kundernes midler efter omkostninger før skat pr. produkttype =
$$\frac{(\text{Vægtet gennemsnitlige hensættelser} + \text{vægtet gennemsnitlig overskudskapital} + \text{pensionsafkastskat}) \times 100}{\text{Forsikringsmæssige hensættelser primo året} + \text{med tillæg af overskudskapital primo året} + \text{gennemsnitligt vægtet cashflow}}$$

Nøgletallet viser kundernes samlede afkast minus omkostninger og risikoforrentning.

